

Уляна Галів, Леся Легка

Українська мова (за професійним спрямуванням):

*завдання для аудиторної
та самостійної роботи*

Дрогобич
2019

Рецензенти:

Сюта Г. М., доктор філологічних наук, старший науковий співробітник відділу стилістики, культури мови і соціолінгвістики Інституту української мови НАН України.

Кушлик О. П., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Галів Уляна, Легка Леся. «Українська мова (за професійним спрямуванням): завдання для аудиторної та самостійної роботи». Навчально-методичний посібник. — Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2019.

Навчально-методичний посібник зорієнтовано на формування системи знань зі специфіки української професійної мови, фахової термінології як основи професійної мови та стилістики службових документів.

Навчальний посібник укладено відповідно до робочої навчальної програми дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і спрямовано на підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів. Пропоноване видання містить тематику практичних занять із дисципліни, плани і завдання, питання для самоконтролю, літературу.

У додатках запропоновані взірці матеріалів для підсумкового контролю та основних документів, короткий термінологічний словник.

Для студентів різних спеціальностей Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

ВСТУП

Уміння спілкуватися в різних сферах – діловій, науковій, виробничо-професійній та ін. – залежить від знання мови. Мова є запорукою існування суспільства. Адже, як писав І. Огієнко: «Поки живе мова – житиме й народ, яко національність...».

Професійно орієнтований характер мовлення студента забезпечує українська мова за професійним спрямуванням. Ця дисципліна є необхідною для підготовки фахівців таких сфер діяльності, як гуманітарна, економічна, мистецька, природнича, математична тощо.

Дисципліну вивчають упродовж одного семестру (90 год.). Вивчення курсу здійснюється винятково через практичні заняття, а також через самостійну роботу студентів. Видом підсумкового контролю є залік.

Пропонований навчально-методичний посібник складається з таких розділів: I. Плани практичних занять та завдання. II. Додатки, у яких подано матеріали підсумкового контролю, взірці документів, короткий термінологічний словник. III. Список використаної та рекомендованої літератури.

Серед завдань – письмові вправи на редагування речень, виявлення лексико-стилістичних, граматико-стилістичних помилок, фонетичне оформлення текстів різних стилів; тестові завдання; аналіз та написання текстів наукового стилю; робота з документами та фаховими словниками. Чимало з них мають пошуковий характер, зорієнтовані на самостійну працю студента.

Мета практичних занять – засвоєння теоретичних знань і вироблення практичних навичок володіння мовою, зумовлених професійними потребами.

Завдання курсу – вивчення теоретичних засад нормативності української літературної мови; вироблення навичок правильного використання різних мовних засобів залежно від сфери й мети спілкування, складання ділових паперів, робота з науковими і діловими текстами.

До закінчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» студент повинен :

- засвоїти поняття і терміни дисципліни;
- ефективно користуватися мовними, стилістичними та етичними нормами ділового мовлення у межах професійної діяльності;
- самостійно складати та редагувати тексти професійного і ділового спрямування;
- дотримуватися культури мовлення;
- сприймати мову як мистецьке явище, що має етичну й естетичну цінність;
- володіти та вміти використовувати професійну термінолексику.

Практичне заняття № 1

Предмет, мета і завдання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

План:

1. Предмет, мета і завдання курсу «Українська мова за професійним спрямуванням».
2. Мова як комунікативний, духовно-культурний і націєтворчий феномен.
3. Мова як засіб професійного спілкування.
4. Поняття літературної мови. Форми сучасної української літературної мови.
5. Мова і мовлення.
6. Функції мови.

Питання для самоконтролю:

1. Яка мета дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням»?
2. Чому мову вважають найважливішою ознакою нації?
3. Яка відмінність між мовою і мовленням? Хто з мовознавців уперше розмежував ці два поняття?
4. Які функції виконує мова в суспільстві?
5. Що таке літературна мова? Назвіть її основні ознаки.
6. Що вам відомо про професійну мову як функціональний різновид української літературної мови?

Завдання:

1. Прочитайте текст. Випишіть тези, які, на ваш погляд, є ключовими. Обґрунтуйте свою думку.

За визначенням науковців, мова – це генетичний код нації, який поєднує минуле, програмує майбутнє і забезпечує буття нації у вічності. Мова – феномен етносу, народу, нації, одна з основних її ознак, оскільки значною мірою забезпечує нормальне функціонування національного організму в усіх його проявах – політичному, державному, економічному, культурному. Іншими словами, “мова народу, народності чи діаспори – то генетичний код національної культури, запорука самобутності та самозбереження”. Мова – надбання людства. Вона не тільки найпотужніший засіб спілкування, знаряддя мислення, а й необхідна умова існування народу. Мова спрямована як на внутрішній світ людини, її психіку, так і на зовнішній світ природи і людських взаємин. У рідній мові будь-якого народу, – стверджує С. Каленюк, – закодовано все його життя – його історія, культура,

світобачення, помисли і надії, його менталітет. Мова виникла в суспільстві, задовольняє комунікативні потреби суспільства, є однією з найважливіших ознак соціуму і поза ним існувати не може. Оскільки мова це соціальне явище, то вона дуже тісно пов'язана з суспільством. Безперечно, що цей зв'язок – зворотній, бо суспільство без мови навряд чи зможе функціонувати. Хоча сьогодні українська мова має офіційний статус державної мови, однак проблема функціонування нашої мови в сучасному суспільстві є досить актуальною.

Мова як елемент етносу – важливий чинник його існування. Вона проявляється у збереженні національного колориту, у піснях, літературі, фольклорі тощо. З допомогою мови відбувається передача етнічного нащадкам, обмін етнічним з іншими культурами світу. Зазіхання на будь-який елемент етносу чи будь-які культурні цінності зі сторони іншого етносу може призвести до міжетнічних і міжнаціональних конфліктів (В. Отрешко).

2. Запишіть і вивчіть 20 висловів відомих людей про слово, мову, мовлення, спілкування.

3. Випишіть із Біблії 10 притч (євангельських висловів), у яких стверджується сила Слова. Прокоментуйте їх.

4. Підготуйте презентацію на одну із тем: "Мова має не роз'єднувати, а єднати", "Погляди вчених щодо походження української мови".

Теми рефератів:

1. Мова і професія.
2. Мова як феномен життєдіяльності і культури.
3. Мова як показник національної ідентичності.

Література:

1. Галузинська Л.І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням). – К. : Знання, 2008. – 430 с.
2. Коваль А. П. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові. – К.: Либідь, 2001. – 312 с.
3. Літературна мова у просторі національної культури / Відп. ред. Л.І. Шевченко. – К.: Вид.- поліграф. центр «Київський університет», 2004. – 135 с.

4. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
5. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Вид. 4-е, доповнене. – Дрогобич: «Відродження», 1994. – 220 с.
6. Радевич-Винницький Я. Мовна складова національного буття: студії з української лінгвонаціології..– Київ; Дрогобич: Посвіт, 2013. – 268 с.
7. Рильський М. Т. Життя духовного основа: Статті й висловлювання про мову. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2007. – 160 с.: іл.

Практичне заняття № 2

Роль мови у суспільному житті

1. Українська мова. Походження, розвиток і функціонування.
2. Українська мова у світі.
3. Державна мова – мова професійного спілкування. Поняття національної, державної мови.
4. Мовна політика в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Яке становище займає українська мова у світі?
2. До якої мовної сім'ї та групи мов належить українська?
3. Якими рисами українська мова відрізняється від інших східнослов'янських мов?
4. Що таке державна і національна мова?
5. Що таке соціальний і територіальний діалект?
6. Назвіть основні наріччя української діалектної мови.
7. Що таке білінгвізм?
8. Вплив білінгвізму на становлення мовної особистості.
9. Що таке лінгвоцид? Історія лінгвоциду.

Завдання:

1. Підготуйте короткі доповіді на одну з тем: *Мовна ситуація в моєму місті; Моє мовне середовище; Мовна ситуація на українському телебаченні.*
2. *Опрацюйте розділ «Реєстр репресованих слів» із книги Л. Масенко «Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду».*

Теми рефератів:

1. Походження і розвиток української мови.
2. Роль мови у суспільному житті.
3. Мовна політика України в добу незалежності.
4. Українська мова на лінгвістичній карті світу.

Література:

1. Зорівчак Р. П. «Боліти болем слова нашого...»: Поради мовознавця. – 2-ге вид., допрац. і доповн. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 176 с.
2. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 163 с.
3. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
4. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. – К., 1993. – 200 с.
5. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації. – Дрогобич: Вид. фірма «Відродження», 1997. – 360 с.
6. Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду: Док. і матеріали / Упоряд.: Л. Масенко та ін. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2005. – 399 с.

Практичне заняття № 3**Мовні норми та їх суспільне значення****План:**

1. Мовна норма. Типи мовних норм.
2. Орфоепічні та акцентні норми
3. Лексичні норми.
4. Орфографічні норми.
5. Граматичні норми (морфологічні та синтаксичні).
6. Словотвірні норми.
7. Стилiстичні норми.
8. Пунктуаційні норми.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке мовна норма?
2. Що вивчає орфоепія? Які особливості вимови голосних і приголосних звуків та звукосполучень?
3. Що таке фонетична транскрипція? Які її особливості?

4. Якою повинна бути правильна літературна вимова голосних, приголосних, сполук голосних з приголосними?
5. Які функції виконує наголос у мові?
6. Як називається наголос, що використовується в мовленні для емоційного вираження?
7. Чим зумовлено порушення наголосу в словах?
8. Які принципи української орфографії ви знаєте?
9. Що регулюють граматичні норми?
10. Яке порушення словотвірних норм найчастіше зустрічаємо в усному мовленні та на письмі?
11. Які різновиди стилістичних та пунктуаційних помилок найчастіше трапляються у текстах?

Завдання:

1. Затранскрибуйте наступні слова та поясніть їх вимову:

щастя, рішучий, відцуратися, ходжу, відзвук, яблуневий, солов'їно, чекатиму, роздумування, печально, листуєшся, легше, щовечора, зшити, отче, дочці, коритце, тренується, Великдень.

2. Позначте рядок, у якому в усіх словах фонетична транскрипція відображає нормативну вимову.

- ко^ужу^х; лева^ада [ле^ада];
- при^ено^си^т'; по^ходжає [по^ходжа^йе];
- го^улу^бка; свя^то [с^в'а^то];
- про^мін^чи^к; зе^нмл^а;
- ки^ешен^а; зо^уля [зо^ул^а].

3. Позначте рядок, у якому в усіх словах при вимові відбувається уподібнення приголосних.

- безшумний, доріжка, (на) стежинці, просьба;
- дьогтю, кузня, пругкий, казка;
- піднігтьовий, зцідити, боротьба, співачці;
- сережка, двигтить, стіжки, зчистити;
- пісня, вокзал, рюкзак, ложка.

4. З-поміж вказаних ознак виберіть ті, які властиві українському наголосові:

Постійний, силовий, вільний, варіантний, різномісний, рухомий.

5. На прикладі поданих слів схарактеризуйте природу українського словесного наголосу, зокрема вкажіть, на які склади може падати наголос. Доведіть, що українській наголос визначається як рухомий. Поставте, де слід, головний і побічний наголоси:

визнання, морозостійкий, господарський, багатовіковий, байдуже, магістерський, типовий, результат, мовець, сільськогосподарський, деревонасадження, загальнокорисний, європейський, високоосвічений, церковнопарафіяльний, західноєвропейський, церковнослов'янський, одноразовий, північноатлантичний.

6. Запишіть слова, поставте наголоси:

а) батьківський, визвольний, визнання, вимова, виразний, вичерпний, вірші, довідник, жевріти, живопис, житловий, іконопис, занести, навіжений, надбання, наскрізний, ненавидіти, одинадцять, позначка, позаочі, показник, разом, середина, снідання, чорнозем, чорнослив, одноразовий, проміжний, різновид;

б) уподобання, фаховий, безготівковий, договірний, житловий, завершити, ринковий, перепустка, заняття, визнання, вилучення, зручний, розрахунковий, аналог, безпристрасний, біржовий, використання, урочистий, виправдання, відсотковий, гуртожиток, збутовий, зізнання, черговий, зубожіння, надбання, пільговий, феномен, центнер, ваги, книжки.

7. Поставте наголос у поданих словах. Перевірте себе за словником.

Черствий, драматургія, видання, байдуже, аналог, агрономія, слабий, завжди, ознака, веземо, баржа, чарівний, здобуток, металургія, цегляний, корисний, дробовий, порядковий, кроїти, всередині, ідемо, текстовий, ветеринарія, зібрання, ринковий, каталог, величина, спина, залоза, мережа, призов, заробіток.

8. Впишіть подані слова у дві колонки:

1) ті, що мають варіантне наголошування;

2) ті, в яких наголос виступає засобом семантичної диференціації;

3) ті, в яких наголос виконує форморозрізняючу функцію.

Складіть речення з виділеними парами слів.

Вла́дар – владáр, ту́га – тугá, за́пал – запáл, нікуді́ – ніку́ди, ко́ристь – ко́ристь, звичáй – звичáй, зна́ку – знаку́, ла́со – ласо́, за́гадка – зага́дка, за́мок – замо́к, дзвóни – дзвоні́, підмети́ - підмети́, діва́ – дива́, ро́си – росі́, о́рган – о́рган, сі́яти - сі́яти, склі́кати - склика́ти.

9. *Поставте наголос в іноземних словах, вкажіть, із якої мови запозичення:*

Аваль, гарант, майстер, шедевр, рандеву, салямі, бароко, фреска, шофер, амплуа, бухгалтер, адажіо, монтаж, арбітраж, ратуша, кастинг, каденція, факсиміле, футбол, імплементація, брифінг, омбудсмен, трансфер, форс-мажор, олігархія, асиміляція, суверенітет.

10. *Оберіть правильний варіант звертання до адресата. Складіть речення. Мотивуйте вибір закінчень.*

1. Ковальчукові Павлу Володимировичу або Ковальчуку Павлові Володимировичу? 2. Сидорчуку Володимир Петровичу або Сидорчукові Володимир Петровичу? 3. Панові кореспондентові або панові кореспонденту? 4. Юристові Грищенкові або юристові Грищенку?

11. *Замініть російські активні дієприкметники українськими іменниками:*

Проживающий, поступающий, работающий, заведующий, командующий, руководящий, знающий, манифестирующий, подрастающий.

12. *Запишіть та провідмініайте прізвища, імена та по батькові діячів культури, політиків, хіміків, біологів, медиків, спортсменів.*

13. *Відредагуйте словосполучення, правильні варіанти запишіть:*

а) існуюче законодавство, існуючі кордони, існуючий порядок, існуючі проблеми, існуючі ціни, існуючі думки, зростаючі ціни, знаючий міру, плаваючий курс валюти, плаваючий графік;

б) на слідуєчий рік, справа в слідуєчому, слідуєча зупинка, слідуєчі члени групи, вражаєчий ефект, головуючий зборів, завідуєчий кафедри, виконуючий обов'язків, віруєчий, біжучий рядок, відпочиваєчий на морі;

в) виступаєчий з доповіддю, виконуючий роль, тимчасово виконуючий обов'язки (кого), виконуючий роботу, діюєчий президент, діюєчий порядок, діюєчий фактор, діюєча армія, діюєче законодавство, діюєчі особи, діюєча модель.

14. *Подані дієслова змініть за особами, з'ясуйте особливості їх наголошування в особових формах. Утворіть від них іменники на -ння і поставте наголос.*

Бажати, креслити, казати, везти, ходити, підсумувати, класти, молоти, дослідити, знати, вчити.

15. *У котрому рядку всі іменники відповідають правописним нормам:*

- а) міні-виставка, півпари, кримськотатарський;
- б) радіо-телеграф, бароко, західнослов'янський;
- в) гіперінфляція, всесвітньовідомий, ін'єкція.

16. *Поясніть орфограми в іншомовних словах.*

лібрет(т)о, барок(к)о, ди(е)фе(и)ренціяція, де(и)позит, ди(е)сгармонія, де(и)з(с)гармонія, Ві(и)рджи(і)нія, Ти(і)бет, парфу(ю)мерія, Фей(є)рбах, фе(й)єрверк, марок(к)анець, бюро, брут(т)о, Лейпци(і)г, Дюсе(и)льдорф, сюр(р)реалізм, мюзі(и)к/хол, Ніц(ц)а, Ле(є)беде(є)в, Ні(и)колаєв, Х/юстон, ін...єкц...я, миш..як.

17. *Подані прислівники запишіть відповідно до норм правопису, поділивши їх на групи за належністю до морфологічного типу.*

с(з)/по/кон/віку, за/в/більшки, в/гору, на/швидку/руч, на/одинці, с/першу, по/нашому, с/під/лоба, при/гнічено, в/смак, в/ні/чию, вряди/годи, коли/не/коли, віч/на/віч, сам/на/сам, що/тижня, аби/куди, на/в/простець, з/вечора, раз/у/раз, за/пані/брата.

18. *Знімаючи вертикальну риску, запишіть слова групами: разом, окремо, через дефіс. Поясніть правопис.*

Добро/чинність, пів/острів, норд/ост, екс/чемпіон, вісім/сот/річчя, пів/Європи, квазі/тепловий, хіміко/бактеріологічний, відео/спостереження, сліпучо/білий, хто/небудь, псевдо/патріот, віце/прем'єр/міністр, ультра/модний, міні/маркет, полі/вітаміни, психологічно/складний, східно/слов'янський, гіркувато/солоний, купівля/продаж, першо/основа, овоче/сховище, інтернет/видання, напів/жартома, прес/аташе, радіо/станція, бізнес/ланч.

19. *Назвіть орфограми, що стосуються написання префіксів. Сформулюйте правила . Наведіть власні приклади.*

Розказати, спізнитися, зцідити, сфотографувати, безшумний, прірва, приїзд, прекрасний, придорожній, прив'ялий, безіменний, сузір'я, безпомилковий, передплата, правнук, виїхати, зізнатися, підтип, приголубити.

20. *Запишіть правильно географічні назви. Об'єднайте їх у групи відповідно до правил написання. Утворіть від них прикметники.*

Вільно/гірськ, Мельниця/подільська, Печи/вода, Липова/долина, Сан/сальвадор, Франкфурт/на/одрі, Східно/європейська рівнина, Ставро/поль, Семи/хатки, Конча/заспа, Петро/варварівка, Слов'янськ/на/кубані, Могилів/подільський, Микільська/слобода, Богдано/хмельницьке, Залісся

/перше, Судова/вишня. Азовське/море, Печи/води, Сорока/дуби, Корсунь/шевченківський, Біла/церква.

21. *Запишіть складні географічні назви групами, відповідно до правопису – разом, окремо, через дефіс. Велику літеру вживайте згідно з правилами. Кожну групу доповніть трьома самостійно дібраними прикладами..*

Новоград/(в)олинський, ла/манш, хутір михайлівський, івано/франківськ, новосілки/(на)/десні, село коло/(михайлівка), гуляй/поле, семи/гори, Санкт/петербург, золото/ноша, микільська/борщагівка, нью/йорк, алма/ата, санто/домінго, мишурин/ріг, могили/подільський, влади/восток, новий/розділ, нижні/гаї.

22. *Визначте, за якою правописною особливістю згруповано подані слова. Знайдіть помилки у кожній із груп.*

- Півгодини, півюрти, півострів, півкілограма, півєвропи.
- Авіаполіт, міліметр, макросвіт, віцепрезидент, біоенергетичний, мініспідниця.
- Запасний, проїзний, областний, туристський, шістсот, капуста, заздрісний.

23. *У яких словах треба ставити апостроф? Поясніть правила вживання.*

З/їжджений, бр/юнет, Мін/юст, багр/яний, р/ятівний, О/г(Г)енрі, зор/яниця, Р(р)ейк/явік, ін/єкція, В/єтнам, роз/юшити, ад/ютант, лук/янівка, бур/як, духм/яний, з/явитися, к/ювет, торф/яний, безхмар/я, прем/єра, різдв/яний, грав/юра, Придністров/я, кур/єр, вестиб/юль, пів/яблука.

24. *Які слова в родовому відмінку однини мають закінчення -а (-я):*

Дзвін, термін, буряк, рахунок, тип, карниз, чисельник, майдан, Кавказ, ідеал, Байкал, атом, камінь, гектар, майданчик, іній, баскетбол, Іртиш, Пирятин, телефон, радіус, журнал, рукопис, знак.

25. *Позначте рядок, де допущено помилку при утворенні форми кличного відмінка.*

- а) Ярославе, Софіє, Валю, Катре, Тимофіє;
- б) Ілле, Тимоше, Світозарі, Несторе, Дмитре;
- в) Соломіє, Олю, молодче, вчителю, приятелю;
- г) Ганно, Віталіє, знавцю, командувачу, Антоне.

26. *Вставте пропущені розділові знаки.*

1. Надворі було вже поноченько хоч заграва на заході ще не згасла а тільки опустилася нижче до землі й затужила над обрієм густо-червоною смугою

(Гр. Тютюнник). 2. На річці Бікіні бачили диво-дивнеє при височенному крутому урвищі при горі мерехтів крижаний водоспад (І. Багряний). 3. По дну вибалка поміж камінням справді біг струмок мив боки тому камінню полоскав зеленіську травичку що клалася на воду різними чубчиками і ніс жовте листя (Гр. Тютюнник).

Теми рефератів:

1. Засоби милозвучності української мови.
2. Літера Г в українській мові.
3. Синонімічний вибір слова.
4. Орфоепія та її суспільне значення.
5. Норми вимови та фонетична система української літературної мови.
6. Причини порушення орфоепічних норм.

Література:

1. Галузинська Л.І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням). – К. : Знання, 2008. – 423 с.
2. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
3. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т української мови – стер. вид. – К. : Наук. думка, 2003. – 240 с.
4. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 335 с.

Практичне заняття № 4

Функціональні стилі сучасної української літературної мови

1. Поняття стилю.
2. Загальна характеристика стилів мови і мовлення.
3. Розмовний і художній стиль, стильові риси, функції, жанри реалізації.
4. Публіцистичний і науковий стиль (підстили, жанри). Мовні засоби, сфера спілкування.
5. Сфера застосування офіційно-ділового стилю.
6. Епістолярний та конфесійний стиль. Стильові риси, функції, жанри.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке мовний стиль?

2. Що вам відомо про стилі професійної сфери?
3. Назвіть жанри реалізації наукового стилю.
4. Які ознаки властиві публіцистичному та розмовному стилю?
5. Яке основне призначення конфесійного та епістолярного стилю?

Завдання:

1. Підготуйте власні фрагменти-взірці до кожного стилю. Проаналізуйте стильові ознаки, функції.

2. До якого стилю належить лексика. Запишіть і обґрунтуйте:

- а) матуся, хлопчик, хлопчисько, довжелезний, питоньки, підстрибувати, базікало, хапуга, вшкварити, фізрук, мобілка, заліковка;
- б) множинність, апеляція, комп'ютеризація, суб'єктивізм, амбулаторія, матриця, морфема;
- в) доручення, особова справа, нижчепідписаний, взяти до відома, порядок денний;
- г) гуманізм, диктатура, законодавство, соціальна захищеність, національна гідність;
- г) Небесний Отець, Мати Божа, ангел, херувим, гріхопадіння, осквернити, покаєння, літургія;
- д) вишневий вітер, рута-м'ята, красне літечко, хрещатий барвінок, ясні зорі, карі очі.

3. Встановіть відповідність між жанрами та стилями:

новела	науковий
нарис	офіційно-діловий
фейлетон	розмовний
розпорядження	художній
репортаж	епістолярний
літургія	публіцистичний
дебати	конфесійний

4. Згрупуйте слова за стилями та сферами вживання:

Пропедевтика, суфікс, інтеграл, тотемізм, феєрія, терція, баскетбол, матч, піксель, викрійка, хіміотерапія, офсайд, сакральний, карбюратор, фурнітура, акварель, альbedo, цитоплазма, ген, сангвінік, монарх, індукція, амністія, тероризм, ареопаг, екезекуція.

5. Укажіть, до якого стилю належать подані словосполучення:

дозвольте відрекомендувати;

хуртовина айстр;
порядок денний;
тьмяно поблискуючи гіллям;
геометричні величини.

6. *Неповні, односкладні речення, емоційно забарвлена лексика, вільний добір мовних засобів є ознакою:*

- а) публіцистичного стилю,
- б) офіційно-ділового стилю,
- в) розмовного стилю.

7. *Продовжіть речення: Документальність, чіткість, точність, лаконічність, стандартизація – це ознаки...*

8. *Продовжіть речення: Активно впливати на читачів; пропагувати ідеї, учення, спосіб життя; переконувати у справедливості певних ідей, думок; слугувати розв'язанню суспільно-політичних питань – це основне призначення ...*

9. *Укажіть стиль та підстиль поданих жанрів:*

роман; репортаж; статут; дебати; стаття; протокол; монографія; дебати; сонет.

10. *Якому стилеві притаманне вживання поданих слів і словосполучень:*

гарантійний лист, термін виконання, трудова угода, діяти на підставі.

а) розмовного; б) публіцистичного; в) наукового; г) офіційно-ділового.

12. *Невимушеність розповіді, вільний добір мовних засобів, емоційність властиві*

- а) публіцистичному стилю;
- б) офіційно-діловому стилю;
- в) розмовному стилю;
- г) художньому стилю.

13. *Визначте стилістично забарвлені (марковані) слова в поданих реченнях, назвіть їхні ознаки й особливості використання у функціональних стилях.*

1. Молоді ланіти, очі і уста марніють зримо (Т. Шевченко). 2. Розверзасться твердь, наді мною вогні смолоскипів (Б. Мозолевський). 3. Я зроду скіф. Я

правнук Бористена (Д. Павличко). 5. І є ж такі: цвіте мигдаль, Їм пахне ж пектораль (І. Драч). 6. Сердега-місяць розстарався так, що ледь не лусне від напруги, зате село в низині – мов намальоване (М. Павленко). 7. Все упованіє моє На тебе, мій пресвітлий раю. На милосердіє твоє Все упованіє моє На тебе, мати, возлагаю (Т. Шевченко).

Теми рефератів:

1. Проповідницький підстиль конфесійного стилю.
2. Паронімія як стилістичний засіб і як вада тексту.
3. Мовні й стилістичні функції професіоналізмів.
5. Фразеологія офіційно-ділового стилю української мови.

Література:

1. Дудик П. С. Стилістика української мови: Навч. посібник. – К.: Вид. центр «Академія», 2005. – 368 с.
2. Кравець Л. В. Стилістика української мови: Практикум: Навч. посіб. / За ред. Л. І. Мацько. – К.: Вища шк., 2004. – 199 с.
3. Олійник О. Світ українського слова. – К.: «Хрещатик», 1994. – 416 с.

Практичне заняття № 5

Офіційно-діловий стиль

1. Офіційно-діловий стиль: найважливіші риси, основні ознаки, жанри.
2. Виникнення і розвиток офіційно-ділового стилю.
3. Правила вживання апострофа і м'якого знака.
4. Тире між підметом і присудком. Тире на місці пропущеного члена речення.

Питання для самоконтролю:

1. Яке призначення офіційно-ділового стилю?
2. Які основні ознаки офіційно-ділового стилю?
3. Коли зародився і як розвивався офіційно-діловий стиль?
4. На які підстилі поділяють офіційно-діловий стиль?
5. Які жанрово-структурні різновиди виділяють в межах офіційно-ділового стилю?

Завдання:

7. У котрих словах треба ставити апостроф? Поясніть правила вживання.

Пів/Є(є)вропи, ф/юзеляж, мавп/ячий, пір/їна, без/язикий, дит/ясла, б/юджет, медв/яний, подзв/якувати, тьм/яний, пор/ядний, р/ятівний, пів/яблука, св/ященник, лижв/яр, р/юмсати, узг/ір/я, пів/юрти, св/ятий, бар/єр, цв/яхи, п/ють, п/юпітр, обв/язати, розв/ючити, м/юзикл, Х/юстон, миш/як, кар/єра, знічев/я, надвечір/я, роз/ятрити, сурм/яний.

8. У котрих словах треба ставити м'який знак ?

Пот/м/яніти, безбат/ченко, кол/є, медал/йон, сімдесят/, чотир/йох, модел/єр, компан/йон, нен/чин, різ/б/яр, матін/чин, конференс/є, Пріс/чин, млин/ці, сен/йор, Марсел/єза, утр/ох, Луган/щина, ковз/кий, пан/катися, брун/ці, біл/ярд, билин/ці, бул/йон, куз/ня, він/єтка, скрин/ці, дев/ят/сот, Хар/ків, порт/єра.

9. Прочитайте крилаті вислови, выпишіть лише ті, у яких між підметом і присудком ставиться тире.

1. Я єсть народ, якого правди сила ніким звойована ще не була (П. Тичина). 2. Я твій, я твій, коханий, рідний краю, в щасливий час і в лютий час біди (В. Сосюра). 3. У пісні і в труді я частка Батьківщини (В. Сосюра). 4. У дні погоди і негоди ти весь одна незламна рать (М. Рильський). 5. Україна це будови. Це полів стобарвні шати (М. Рильський). 6. Україно! Ти моя молитва (В. Симоненко). 7. Україна розкішний вінок із рути та барвінку. Україна країна смутку і краси (С. Васильченко). 8. Ми це народу одвічне лоно, ми океанна вселюдська сім'я (В. Симоненко). 9. Найбільше і найдорожче добро в кожного народу це його мова {Панас Мирний). 10. Мова втілення думки (М. Рильський). 11. Мова мамина свята (М. Адаменко). 12. Народ без мови це обмова, народ без мови не народ (П. Перебийніс).

10. Розставте пропущені розділові знаки в тексті. Підкресліть головні члени речення.

Гумор це еліксир молодості. Кажуть, що почуття гумору визначає здоров'я нації – і фізичне, і душевне. Це так. Але водночас сміх чудовий засіб комунікації. Люди сміються всі: сміються дід і дитина, козак і гречкосій, космонавт і садівник, батько і мати, дівчина і хлопець, німець і японець, вірний та атеїст – усі представники людської породи. Усмішка здорової людини найкращий вияв інтелекту космосу. Хороший сміх сам по собі, посмішка над кимось, коли сміються не першими, а останніми. Але найкращий сміх це самоіронія, коли людина ніби дивиться на себе збоку й насміхається над своїми власними недоліками або оптимістично аналізує недоліки середовища й обставин, що визначають її долю (М. Никончук, О. Никончук).

Теми рефератів:

1. Діловий документ як основний вид писемної форми мовлення.
2. Генеза розвитку офіційно-ділового стилю.

Література:

1. Галузинська Л.І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням). – К. : Знання, 2008. – 423 с.
2. Ділова українська мова / за ред. О. Д. Горбула. – К., 2002. – С. 7–13.
3. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
3. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: навч. посібник. – К. : Літера, 2001. – 480 с.

Практичне заняття № 6-7

Документ. Загальні вимоги до оформлення ділових паперів

1. Документ – основний вид офіційно-ділового стилю.
2. Класифікація документів.
3. Реквізит – елемент документа.
4. Оформлення сторінки. Нумерація сторінок.
5. Рубрикація тексту.
6. Оформлення приміток, додатків і підстав до тексту.
7. Покликання до тексту та правила їх оформлення.
8. Подвоєння і подовження приголосних.
9. Розділові знаки при однорідних членах речення.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке документ?
2. Які є види документів?
3. Як називаються елементи документів?
4. Назвіть основні реквізити документів.
5. Що таке формуляр?
6. Які правила оформлення та нумерації сторінок?
7. Що таке рубрикація тексту? Яка структура абзацу?
8. Які правила оформлення виносок, приміток, додатків і підстав?

Завдання:

1. Прочитайте і проаналізуйте вимоги щодо підготовки тексту документа.

При підготовці тексту документа рекомендовано дотримуватись таких правил:

Використовувати мовні засоби, які відповідають нормам літературної мови.

Уникати вживання багатозначних слів.

Не переобтяжувати текст іншомовними словами.

Замінювати складні речення простими, що сприяє прискореному сприйманню тексту.

Уживати стійкі (трафаретні, стандартизовані) словосполучення (відповідно до Вашого прохання, згідно з рішенням комісії, відчувати гостру необхідність).

Уживати прямий порядок слів у реченні (підмет передує присудку, означення мають передувати означуваним словам, вставні слова краще ставити на початку речення).

Об'єктивно викладати думку.

Не вживати емоційної, експресивної лексики.

Використовувати мовні конструкції наказового характеру – наказую (у наказі), пропоную (у вказівках); інфінітивні конструкції (створити комісію, відкликати працівників).

Уживати пасивні конструкції (обговорюється питання, визначаються розміри, встановлюються терміни і т.ін.)

Лаконічно висловлювати думку (за О. Олійник).

2. Запишіть слова іншомовного походження. Поясніть, коли у них відбувається подвоєння на письмі:

Груп...а, сум...а, кол...ектив, кор...еспондентський, калькут...ський, барок...о, інтермец...о, лібрет...о, шос...е, ал...ея, коміс...ія, беладон...а, інтел...ектуальний, грам...атика, бел...етристика, ван...ий, мадон...а, брут...о, ман...ий, ін...овація, піц...а, Ліс...абон, Марок...о, контр...еволюція.

3. Запишіть речення з однорідними членами. Розставте і поясніть розділові знаки.

1. Синіли сніги сутеніло в кольорових шибках вікон (Р. Іванченко).
2. Гавкання псів покрик і свист погоничів хурчання полоззя по снігу і тупіт кінських копит все це наповнювало душі святочністю і піднесенням (Р. Іванченко)
3. Пластинки заліплюють очі забілюють коміри влітаються між хвостики Дарчиного волосся врешті холодними сльозинками течуть по теплих обличчях (І. Вільде).
4. Поняття добро і зло світло і пільма користь і корисливість розум і зарозумілість наука й дилетантизм є антонімами

людина ж має сповідувати тільки перші з цих слів. 5. Унікальними і рідкісними книгами можуть користуватися не лише студенти медичного університету а й інших навчальних закладів міста. 6. Екологічна культура реалізується через різноманітні види екологізації людської діяльності як у сфері виробництва так і в сфері споживання (З. Мацюк, Н. Станкевич).

Теми рефератів:

1. Велика і мала літера у назвах документів, законодавчих актів, атрибутів держави.
2. Юридична сила документа.

Література:

1. Галузинська Л.І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням). – К. : Знання, 2008. – 423 с.
2. Ділова українська мова / за ред. О. Д. Горбула. – К., 2002. – С. 7–13.
3. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
3. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: навч. посібник. – К. : Літера, 2001. – 480 с.

Практичне заняття № 8

Науковий стиль і його використання у професійній сфері

1. Загальна характеристика наукового стилю.
2. Становлення і розвиток наукового стилю української мови.
3. Підстилі і жанри реалізації.
4. Мовні особливості наукового стилю.
5. Правила оформлення наукової роботи (анотація, реферат, рецензія, курсова робота).
6. Підготовка і написання доповіді, наукової статті.
7. Підготовка до участі у науковій дискусії.
8. Принцип поділу іменників на відміни і групи. Особливості відмінювання іменників другої та третьої відмін.
9. Розділові знаки при цитатах.

Питання для самоконтролю:

1. Які особливості наукового стилю професійного спілкування?
2. Що таке наукова робота?
3. Що таке анотація?

4.Що таке стаття?

5. З якою метою пишуть наукові роботи?

Завдання:

1. Укладіть міні-словник фахової лексики з метою її застосування у науковому тексті

2. З фахового наукового журналу доберіть статтю. Визначте в ній такі структурні елементи: постановка проблеми, її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми; формулювання мети та завдань статті; виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки дослідження та перспективи наступних наукових розвідок у визначеному напрямі. З'ясуйте, які мовні засоби характерні певному структурному елементові.

3. Поясніть термін «екологія наукової мови».

4. Занотуйте тези до однієї зі статей вашого фахового журналу.

5. Здійсніть лексико-стилістичний аналіз фахового наукового тексту (обсяг до двох сторінок), класифікувавши лексику за такими категоріями:

а) загальнонаукова; б) власне термінологічна; в) слова-організатори думки; г) слова-конкретизатори думки; г) слова-домінанти (ключові слова).

6. Основна функція наукового стилю;

а) естетична; б) впливу; в) комунікативна; г) інформативна.

7. У яких жанрах реалізується науковий стиль:

а) реферат, анотація, протокол, тези;

б) наукова стаття, рецензія, тези, відгук;

в) монографія, дисертація, заява, резюме;

г) монографія, автобіографія, реферат, анотація.

8. До якого підстилю наукового стилю належать підручники, посібники, збірники вправ:

а) власне науковий; б) виробничо-технічний; в) науково-навчальний;

г) науково-популярний.

9. *Мовними засобами наукового стилю є:*

- а) доказовість, аргументованість, переконливість, узагальнення;
- б) абстрактна лексика, іншомовні слова, терміни, цитати, покликання;
- в) усна і писемна форми, широке використання термінів, іншомовної лексики, номенклатурних назв;
- г) поняттєвість, переконливість, широке використання символів, таблиць, діаграм.

10. *Вторинний документ, результат аналітико-синтетичного опрацювання інформації, поданий у вигляді стислого викладу наукової праці, вчення, змісту джерела із зазначенням характеру, методики, результатів дослідження та збереження його мовностилістичних особливостей – це*

- а) реферат; б) анотація; в) курсова робота; г) монографія.

11. *Коротко сформульовані основні положення доповіді, лекції, статті – це*

- а) анотація; б) резюме; в) план; г) тези.

12. *Основні функції реферату:*

- а) інформаційна, впливу; б) сигнальна, пошукова; в) інформаційна, пошукова
- г) сигнальна, інформаційна.

13. *Який переклад вислову «иногда встречаются ошибки» нормативний:*

- а) інколи зустрічаються помилки; б) інколи трапляються помилки; в) інколи зустрічаємо помилки; г) інколи вживаються помилки.

14. *Один із видів наукових публікацій, де подано кінцеві або проміжні результати дослідження, висвітлено пріоритетні напрями розробок ученого, окреслено перспективи вивчення проблеми – це*

- а) наукова стаття; б) тези; в) реферат; г) анотація.

15. *Як називається короткий письмовий виклад наукового твору самим автором?*

- а) автореферат; б) реферат; в) монографія; г) доповідь.

16. *У котрому рядку у всіх термінах збережено орфографічні норми?*

- а) диференціація, дефіс, асонанс, бароко, юрисдикція;

- б) хорда, тонно-кілометр, сферичний пояс;
- в) єгипетський трикутник, білінгв, конфесійний;
- г) запорізький, сигмент, паралелепіпед, деформація.

17. У котрому рядку всі вислови мають забарвлення наукового стилю:

- а) диференціальне рівняння, складнопідрядне речення, рідний брат;
- б) діалектна лексика, іти повагом, літературний напрям;
- в) велика октава, продуктивні сили, аналіз і синтез.

18. Запишіть речення, розставивши розділові знаки при цитатах.

1. За словами Шевченкознавців, пунктуація творів Кобзаря загалом осучаснена, проте максимально збережені розділові знаки там, де підкреслюється емоційне забарвлення тексту, хоч і є відхилення від сучасних норм літературної мови – особливо ті відхилення, що пов'язані з римою: душою-журбою тощо (З журн.). 2. Адже, як зазначав Карл Лінней Гербарій більш вагомий від усякого малюнка: малюнок можна повторити, віддрукувати, розмножити, зберегти копію, а гербарій – ні, він неповторний (З журн.). 3. Мова писав В. Жайворонок виступає індикатором життя етносу, його інтелектуальної орієнтації в предметному світі (Жайв.). 4. Найважливішого гонорару, як веселий блиск в очах народу, нема занотував Остап Вишня у своєму щоденнику. 5. У серці Тараса Шевченка завжди жила велика віра в те, що настане час – і заговорять і Дніпро, і гори! І потече сторіками кров у синє море.... 6. Пригадуєте: Мавка з «Лісової пісні» Лесі Українки дорікнула Лукашеві за те, що той життям не зміг до себе дорівнятися? 7. Основна риса характеру нашої сім'ї скаже потім О. Довженко насміхатися над усім і в першу чергу один над одним і над самим собою... .

19. Простежте, як зміна закінчень впливає на значення слова. Допишіть ще десять прикладів. Із п'ятьма на вибір складіть речення.

- Акта (документ) – акту (дія);
- Алжира (місто) – Алжиру (країна);
- блока (частина машини) – блоку (об'єднання);
- образа (ікона) – образу (символ);
- потяга (транспорт) – потягу (бажання);
- ячменя (хвороба) – ячменю (злак).

20. Поставте подані іменники у формі орудного відмінка однини. Доберіть до них прикметники.

Відстань, заметіль, зав'язь, паморозь, подорож, вдячність, ненависть, блакить, розповідь, ніжність, молодість, кров, мати, мораль, каніфоль, розкіш, жовч, міць, пригорщ, нить, жаль, тюль, путь, шампунь.

Теми рефератів:

1. Історичні передумови становлення наукового стилю української мови.
2. Екстралінгвальні чинники формування наукового стилю української мови.
3. Розвиток української наукової мови на сучасному етапі.

Література:

1. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. – К.: Наук. думка, 1970. – 307 с.
2. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
3. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: Навч. посібн. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.
3. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т української мови – стер. вид. – К. : Наук. думка, 2003. – 240 с.

Практичне заняття № 9 – 10

Лексичні норми мови професійного спілкування

1. Стилiстична диференціяція української лексики.
2. Омонiми, синонiми, паронiми, антонiми та їх функції у мові професійного спілкування.
3. Іншомовні слова. Вимоги до використання слів іншомовного походження.
4. Неологізми: їх поява, шляхи проникнення у сферу професійного спілкування, адаптація в загальнонаціональній мові.
5. Застаріла лексика.
6. «Книжні» слова.

7. Правопис слів іншомовного походження.

8. Пунктуація в реченнях з уточнювальними, приєднувальними та пояснювальними членами речення.

Питання для самоконтролю:

1. Які групи лексики виділяють з погляду її походження?
2. Які слова належать до власне української лексики?
3. Які причини запозичення слів з інших мов?
4. Як ви розумієте поняття *активна* і *пасивна лексика*?
5. Що таке неологізми? Які їхні різновиди вам відомі?
6. Що таке застаріла лексика? Яка її стилістична роль?

Завдання:

1. Згрупуйте слова за сферами вживання та стилями:

дружинник, геральдика, суфікс, інтеграл, феєрія, терція, літургія баскетбол, возлюблений, сопричастя, крайка, сурма, нуклеїн, бухикати, швендяти, марево, концепція, депозит.

2. У котрому рядку всі слова пароніми:

- а) тактовний – тактичний, фамільний – фамільярний, тендітний – худорлявий;
- б) виборний – виборчий, гривна – гривня, громадський – громадянський;
- в) компанія – кампанія, ефект – афект, конкретизувати – абстрагувати.

3. Випишіть рядок зі словами-антонімами:

- а) акредитація – підтвердження, колективізм – індивідуалізм;
- б) скупий – щедрий, правдивий – лицемірний;
- в) легальний – законний, град – місто.

4. Позначте рядок, де всі слова є синонімами:

- а) конкурс – змагання, генеза – походження, економний – ощадливий;
- б) кулінарія – куховарство, суспільство – громада, кара – помилування;

в) секюриті – охоронець, імплементувати – впроваджувати, проблема – дилема.

5. У котрому рядку всі слова омоніми:

а) визначальний – визначний, орган – орґан, сервіс – серві́с;

б) кворум – форум, бра́ти – браті́;

в) Роман – роман, сонце – сон це.

6. Якими лексичними одиницями є подані слова: **республіка, пошта, театр, олімпіада, історія, стадіон.**

а) варваризми; б) професіоналізми; в) інтернаціоналізми; г) архаїзми.

7. До слів іншомовного походження доберіть українські відповідники:

Ескалація, колаборація, менталітет, інтеграція, дегенерувати, аудієнція, квестія, плеяда, консенсус, консорціум, анонім, жирандоль, досьє, менестрель, мольберт, пюпітр.

8. Установіть відповідність:

1 маскарад	а) інтернаціоналізм
2 ноу-хау	б) варваризм
3 стадіон	в) екзотизм
4 перст	г) архаїзм

9. Якими лексичними одиницями є подані пари слів?

Статут – статус

бренд – тренд

превентивний – запобіжний

кворум – форум

експорт – імпорт

координувати – погоджувати

креслення – проект

авторитетний – авторитарний
декваліфікація – дискваліфікація
симпозіум – саміт
прецедент – претендент
чемпіонат – турнір
увертюра – прелюдія

10. Установіть відповідність між лексичними одиницями та поданими словами:

1 війт	а) варваризм
2 пошта	б) професіоналізм
3 інтермецо	в) інтернаціоналізм
4 олімпіада	г) архаїзм
5 десниця	ґ) діалектизм
6 когут	д) історизм

11. Запишіть українські відповідники до іноземних слів:

Автокефалія, компетенція, апелювати, толерантність, менеджер, екстрений, емігрувати, симптом, фаворит, автономія, дебати, компенсація, локальний, візит, прецедент, реалізація, стабільність, координація, консенсус.

Довідка: незалежність церков, узгодження, право на самоврядування, місцевий, звертатися, керівник, прихід, випадок, суперечка, негайний збут/ продаж, переселитися, ознака, відшкодування, постійність, обізнаність, терпимість/ поблажливість, згода (через дискусію), улюбленець.

12. Перекладіть українською мовою:

Бывший в употреблении, обстоятельства совпадают, железная дорога, главным образом, жители города, ставит вопрос, заявит о своей согласии, тем не менее, наделять правами, книжный магазин, наличные деньги, оказывать влияние, по цене, прежде всего, окружающая среда, сделать возможным, пригласительный билет, носит название.

13. Доберіть синонімічні ряди до слів:

Блискучий, жовтий, горіти, говорити, ходити, хуртовина, небокрай, тотожний.

14. Поясніть значення неологізмів. Із трьох на вибір складіть речення.

Хостинг, провайдер, глобалізація, гаджет, піар, банер, чат, браузер.

Випишіть із художньої літератури 10 речень з авторськими неологізмами (оказіоналізмами).

Теми рефератів:

1. Утвердження лексичної норми в словниках української мови.
2. Лексичні норми професійного спілкування та їх порушення.

Література:

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / [О. Сербенська, М. Білоус, Х. Дацишин та ін.]; за заг. ред. О. Сербенської : навч. посібник. – 2-е вид., доповн. і перероб. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 258 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. – К. : Либідь, 1991. – 256 с.
3. Волошак М. Й. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. – 2-ге вид., доповн. – К. : Вид. центр „Просвіта”, 2003. – 160 с.
4. Зорівчак Р. П. «Боліти болем слова нашого...»: Поради мовознавця. – 2-ге вид., допрац. і доповн. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 176 с.
5. Жайворонок В. В. Українська мова в професійній діяльності: Навч. посіб. / В. В. Жайворонок, В. М. Бріцин, О. О. Тараненко. – К. : Вища школа, 2006. – 431 с.

Практичне заняття № 11 – 12

Терміни. Професійна лексика

1. Терміни, їх ознаки. Загальнонаукові та вузькоспеціальні терміни.
2. Джерела творення і структурні моделі термінів.

3. Вимоги до використання термінів у діловому мовленні та професійному спілкуванні.
4. Професійна лексика. Канцеляризми та штампи.
5. Правопис префіксів та іменникових суфіксів.
6. Пунктуація в реченнях з відокремленими прикладками.
7. Заява.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке термінологія?
2. Що означає слово «термін»?
2. Які основні ознаки термінів?
2. Що таке кодифікація термінів?
5. Які способи творення термінів вам відомі?

Завдання:

1. Запишіть 10 – 15 термінів, рід яких під час перекладу українською мовою змінюється.
2. Перекладіть із російської фаховий текст обсягом 1 друкована сторінка. Укладіть до тексту російсько-український термінологічний словник.
3. Доберіть 20 вузькоспеціальних термінів різних структурних моделей за зразком: *підприємництво; принципи маркетингу; нова економічна політика; фонд оплати праці підприємства.*
4. Утворіть по 5–7 термінів із кожним мовним елементом: *мікро-; моно-; полі-; -фон; -фото; хроно-; крипто-, радіо-; біо-; термо-.*
5. Відредагуйте текст заяви.

Директору Дрогобицької
загальноосвітньої школи № 16
Крайчик В. П.

Заява

Прошу прийняти мене на посаду вчителя історії. До заяви додаю копію диплома про закінчення вузу, автобіографію, трудову книжку, особовий листок з обліку кадрів.

Дата

Підпис

6. Напишіть заяву на ім'я декана вашого факультету (директора інституту).

7. Запишіть речення з відокремленими прикладками. Поставте розділові знаки.

1. Я тільки тепер побачив село нужденну купку солом'яних стріх (М. Коцюбинський). 2. Самсон заступник твій надія та єдина відкрив чужинці свою міць таємну (Леся Українка). 3. Спить студент довгов'язий смаглявець з чорними бровами усмішка блукає на вишнево пришерхлих губах (О. Гончар). 4. Вона наукова медицина виникла спочатку в стародавній Греції в IV столітті до нашої ери (З газ.). 5. В айві є органічні кислоти зокрема яблучна й лимонна що корисні для організму (З журн.). 6. Андрій Данилів син звичайним був шевцем (М. Рильський).

Теми рефератів:

1. Професійна лексика, її роль і місце у текстах ділової української мови.
2. Штампи та мовні кліше в газетній періодиці.

Література:

1. Галузинська Л. І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням): Навч. посібн. – К.: Знання, 2008. – С. 34 – 84.
2. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. – К.: Наук. думка, 1970. – 307 с.
3. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: Навч. посібн. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.

Практичне заняття № 13

Фразеологія та лексикографія

1. Фразеологізми як стійкі словосполучення, їх особливості.
2. Джерела походження фразеологізмів.
3. Фразеологія у професійному спілкуванні.
4. Лексикографія. Основні типи словників.
5. Розвиток української лексикографії.
6. Структура словникової статті (тлумачний словник, етимологічний словник, словник іншомовних слів, словник паронімів, словник синонімів).

Питання для самоконтролю:

1. Що вивчає розділ мовознавства «Фразеологія»?
2. Яке значення фразеологізмів у мовленні? З якою метою вони вживаються?
3. У чому виявляється тісний зв'язок фразеології з лексикологією?
4. Назвіть відмінності між словом і фразеологізмом.
5. На які типи поділяються фразеологізми за структурними ознаками?
6. Які тематичні групи можна виділити у складі фразеологізмів?
7. Які джерела виникнення фразеологізмів вам відомі? Наведіть приклади.
8. На які два типи поділяються словники?
9. Що вам відомо про лінгвістичні словники?
11. Якою повинна бути мікроструктура тлумачного словника?
12. Які відомості містить словникова стаття Словника іншомовних слів?
13. Яка роль словників у підвищенні мовленнєвої культури?

Завдання:

1. З поданого тексту випишіть фразеологізми. Поясніть їхнє значення.

Можна без перебільшення сказати, що питання про статус науки в культурі є центральним для сучасних філософських дискусій. Чи повинна наука, як і колись, займати центральне місце в культурному житті суспільства? Чи золотий вік науки пройшов, і вона повинна або радикально змінитися, відмовившись від своїх традиційних ідеалів і цінностей, або поступиться іншим видам духовної або інтелектуальної активності. (В. Кіносьян). «Ми фінансуємо науку не тому, що багаті, а ми багаті тому, що фінансуємо науку» (Р. Рейган).

2. До яких стилів належать подані нижче звороти. Котрі з них уживаються в офіційно-діловому стилі?

Брати до відома, брати слово, провести експеримент, ухвалити рішення, знайти вихід, порядок денний, притягти до відповідальності, забезпечити розвиток, заявити свою волю, знайти спільну мову, зовнішній чинник, компетентна особа, надання чинності, накласти дисциплінарну кару, провести масову роботу, сформулювати правило, взяти до уваги, заслухавши і обговоривши, питома вага, відома аксіома, попередні висновки.

3. Назвіть, із яких професій походять подані фразеологічні звороти.

1. Перша скрипка. 2. Сім раз відміряй, а раз відріж. 3. Брати в лещата. 4. Створити зелену вулицю. 5. Влучити в ціль. 6. Намилити шию. 7. Видавати на-гора. 8. Не нюхати порошу. 9. На два фронти. 10. Підвищувати тон. 11. Брати на буксир. 12. Вставляти палки в колеса. 13. Пливти за течією. 14. На всіх парах. 15. Розмотати клубок. 16. Кинути якір. 17. Як нитка за голкою. 18. Викинути за борт. 19. Білими нитками шито.

Довідка: з мови гончарів, крамарів, залізничників, перукарів, шахтарів, музикантів, стельмахів, ткачів, кравців, ковалів, з військової справи, з мови моряків.

5. З'ясуйте значення фразеологізмів. Укажіть джерела їх походження:

Неопалима купина, сухий Мартин, притча во язицех, виганяти свиню з попової капусти, на заячий скік, читати Сивіліні книги, осідлати Пегаса, знімати стружку, нитка Аріадни, два Аякси, тридцять срібняків, скинути з себе ветхого Адама, вмочити вус в молоко, сіль землі, *alma mater*, *a posteriori*, *persona non grata*, *pro et contra*.

6. Доберіть антоніми до поданих фразеологізмів (наприклад: хоч греблю гати (багато) – на заячий скік (мало)):

Аж кипить у руках; витати в емпіреях; грати першу скрипку; кривити душею; кури не клюють; лавровий вінок; мати лій у голові; повна чаша; світити ребрами; розсипати кислиці; позичати у Сірка очей; хоч конем грай; через пень-колоду.

7. Наведіть приклади фразеологізмів-омонімів та фразеологізмів-синонімів.

8. Як правильно сказати: **в** Україні чи **на** Україні? Який словник допоможе відповісти на це питання?

9. Проаналізуйте макроструктуру термінологічного словника вашого фаху.

Теми рефератів:

1. Книжно-літературна фразеологія, її місце в офіційно-діловій та науковій мовах.
2. Етапи становлення української лексикографії.
3. Традиційність і новаторство у лексикографічній практиці.
4. Власне українська та іншомовна термінологія в українському словнику.

Література:

1. Ганич Д.І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985. – 360 с.
2. Гринчишин Д. Г., Сербенська А. А. Словник паронімів української мови. – К., 1986. – 222 с.
3. Деркач П. М. Короткий словник синонімів української мови. – К.: Рад. шк., 1960. – 209 с .
4. Етимологічний словник української мови: У 7-ми томах. – К., 1982 –

2004.

5. Коваль А. П., Коптілов В. В. Крилаті вислови української літературної мови. – К., 1975. – 335 с.
6. Полюга Л. М. Словник антонімів / За ред. Л. С. Паламарчука. – 2-ге вид., доп. і випр. – К.: Довіра, 2004. – 275 с.
7. Словарь української мови. В чотирьох томах / Упорядкував Борис Грінченко (І вид. – К., 1903). Перевидано НАН України. – К., 1996.
8. Словник іншомовних слів / За ред. О.С. Мельничука. – К., 1985.
- Словник української мови. В 11-ти томах. – К.: „Наукова думка”, 1970–1980.
9. Удовиченко Г. М. Фразеологічний словник української мови. У 2-х томах. – К., 1984. – 384 с.
10. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) – К. – Черкаси: Брама, 2004. – 276 с.

Практичне заняття № 14

Чужомовні слова. Вимоги до використання слів іншомовного походження у мові професійного спілкування

1. Основні причини засвоєння іншомовних слів.
2. Ознаки іншомовних слів.
3. Варваризми в українському мовленні.
4. Правильне застосування чужомовних слів.

Питання для самоконтролю:

1. З яких мов найчастіше засвоюємо іншомовні слова?
2. З якою метою вживаються іншомовні слова в офіційно-діловому стилі?
3. Чи доречно в тексті одного документа на позначення того самого поняття вживати запозичене і власне українське слово?
4. Обґрунтуйте доцільність уживання іншомовних слів у фаховому мовленні.
5. Назвіть особливості граматичного освоєння іншомовної лексики.
6. У чому полягає місце і роль лексики іншомовного походження у розвитку лексичного складу сучасної української мови?

Завдання:

1. Опрацюйте «Правопис слів іншомовного походження» за таким джерелом: *Український правопис/ НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови - стереотип, вид.- К.: Наук, думка, 2005.-240 с.- С. 98--104. Складіть опорний конспект, доповніть приклади термінами і професіоналізмами.*

2. Запишіть українські відповідники до іншомовних слів:

апофеоз, ефемерний, рекламація, одіозний, філістер, плей-оф, провайдер, реноме, антураж, таджет.

3. З'ясуйте походження іношомовних слів і вкажіть ознаки іношомовності: хобі, волейбол, аксесуар, лібрето, піксель, аудиторія, університет, парламент, вексель, тенор, шасі, політика.

4. До поданих іношомовних слів доберіть українські синоніми. Визначте вид синонімії зв'язків.

Аномалія, аналіз, автентичний, раціональний, презентація, криптографія, фатум, полісемічний, ліміт, конотація, консолідація, спрут, інтерпретація, владар, уніфікація, метаморфоза, симптом, кастинг, гіперболізація.

5. До поданих слів іношомовного походження доберіть антоніми.

Дисиміляція, прогрес, імпорт, демілітаризація, монофункціональність.

6. До наведених словосполучень доберіть іношомовні відповідники. З'ясуйте, які з них кальками.

Товариш по службі, навчанню; яскраве святкове освітлення; внутрішнє переконання людини; великі спортивні змагання; ритмічна гімнастика;

шукач ризикованих пригод; накладне волосся; порушення ритму роботи серця; зображення, що пояснює, доповнює друкований текст; галузь мовознавства, яка досліджує власні імена; модна пісня, мелодія; естрадний артист, який оголошує номери концертної програми; наука, що вивчає приготування страв; урочиста церемонія введення на посаду глави держави; письмове, переважно ювілейне, привітання; стрілець, що добре володіє мистецтвом влучної стрільби; штучне зрошення земель.

7. Випишіть зі словника іношомовних слів по 5 лексем італійського, грецького, німецького, французького, англійського походження. Складіть з ними речення. Наведіть приклади спільнокореневих слів з такими іношомовними основами.

Теми рефератів:

1. Іношомовні слова в діловій українській мові.
2. Українізація іношомовних термінів.
3. Український мовний пуризм.

Література:

1. Словник іншомовних слів / Л.О. Пустовіт, О.І. Скопненко, Г.М. Сюта, Т.В. Цимбалюк. – К.: Довіра; Рідна мова, 2000. – 1018 с.
2. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т української мови – стер. вид. – К. : Наук. думка, 2003. – 240 с.
37. Ющук І. П. Практичний довідник з української мови. – К. : Рідна мова, 1998. – 223 с.

Практичне заняття № 15 – 16

Граматичні норми. Вибір граматичних норм

1. Вибір граматичних форм іменника: стилістичне навантаження категорій роду, числа, відмінка.
2. Вибір граматичної форми прикметника.
3. Вживання займенників у мові професійного спілкування.
4. Вибір граматичної форми числівника.
5. Функціональне навантаження дієслова в українській мові професійного спрямування.
6. Уживання службових частин мови.
7. Уживання великої літери у власних назвах.
8. Розділові знаки при вставних конструкціях.

Питання для самоконтролю:

1. Як узгоджуються залежні слова з назвами офіційних осіб у мові професійного спілкування?
2. Назвіть основні помилки при використанні форм родового і давального відмінка.
3. Які особливості ступенювання якісних прикметників?
4. Які форми займенників не вживаються в офіційно-діловому та науковому стилях?

Завдання:

1. Від поданих іменників утворіть форми родового відмінка однини, обґрунтуйте закінчення -а(-я) чи -у(-ю).

Блок, апарат, волейбол, теніс, каталог, метрополітен, батальйон, Алжир, шаблон, стіл, Волгоград, Степан, гай, палац, вокзал, град, барвінок, листопад, вівторок, сад, роман, верстат, завод, тролейбус, Кавказ, Київ, Дністер, ґрунт, дощ, дощик, Париж, балет, сантиметр, рік, хліб, відмінок, мінімум, вираз, інвентар, інститут, успіх, кінець, мороз, Сибір, штаб, голос, підмет, ваучер, брокер, сертифікат, юрист, абзац, пункт, факт, формуляр, об'єкт, варіант, принцип, проект.

2. *Визначте рід поданих іменників. Сформулюйте правила визначення роду іношомовних іменників.*

Аташе, поні, кашне, какаду, колібрі, бра, сулугуні, шимпанзе, фламінго, авеню, івасі, Тбілісі, АТС, ДАК, ярмарок, біль, степінь, ступінь, шампунь, Нагасакі, Ориноко, кольрабі.

3. *Узгодьте подані іменники з прикметниками у роді, числі та відмінку:*

Небезпечн (-ий, -а, -е) Страмболі, стрімк (-ий, -а, -е) Арагві, гостинн (-ий, -а, -е) Батумі, горист (-ий, -а, -е) Гаїті, мій (моя, моє) протезе, прудк (-ий, -а, -е) поні, сонячн (-ий, -а, -е) Капрі, висок (-ий, -а, -е) Кіліманджаро, свіж (-ий, -а, -е) кольрабі.

4. *Відредагуйте словосполучення:*

швидкий таксі, смачна рагу, мудрі аташе, маленьке колібрі, мудрі леді, розумні ківі, яскрава боа, талановите Руссо, металічна шасі.

5. *Випишіть окремо іменники, які мають форми: а) однини та множини; б) тільки однини; в) тільки множини.*

Цимбали, висівки, терези, річки, заздрість, молодь, ворота, хлопець, роковини, чоботи, Афіни, масло, парфуми, веселощі, мандри, радість, зелень, предмет, залізо, хащі, сіни, Київ, вершки, сніг, граблі.

6. *У котрому рядку всі слова мають закінчення -у,(-ю) в родовому відмінку:*

- а) маркетинг, наслідок, інсайдер, протокол, баскетбол;
- б) аудит, кредит, тариф, документ, гопак;
- в) студент, спорт, рівень, тренер, коментар.

7. *Запишіть словами числівники на позначення часу, враховуючи всі можливі варіанти. Уведіть їх до питальних речень, де мова йшла б про початок чи закінчення якогось заходу, події тощо.*

12.25; 00.00; 16.00; 19.35; 22.30; 18.45.

8. *Запишіть числівники словами, розкрийте дужки.*

92,5 (центнер), 578 (гривня), 3,5 (метр), $2\frac{5}{10}$ (тонна), 8 (кілограм), $6\frac{1}{3}$ (грам), більше 47,7 (відсоток), 2,8 (градус), 5 (олівець), 100 (стіл), півтори (година), півтораста (гривня).

9. Допишіть закінчення в поданих словосполученнях.

Два раз __, чотири процесор __, два з половиною тижд __, півтора кілограм __, одна шоста аркуш __, двадцять два студент __, два й п'ять десятих раз __, три літр __.

10. Утворіть, де можливо, форми вищого та найвищого ступенів порівняння поданих прикметників. Поясніть правила утворення цих форм.

Червоний, багряний, високий, низький, гарний, хороший, прекрасний, товстий, різкий, м'який, залізний, дерев'яний, універсальний, глухий, корисний, чужий, простий, гострий, плоский, найбільший, вороний, гарнесенький, вишневий, ультрамодний.

11. Укажіть рядок, у якому правильно утворено ступені порівняння прикметників:

- А) наймиліший, самий короткий, важчий, найбільш чистий;
- Б) солодший, якнайкращий, прудкіший, найбільш невдалий;
- В) бездарніший, м'якший, золотіший, самий доглянутіший;
- Г) найменш розкішний, тепліший, менш свіжий, вищий від усіх.

12. Від поданих іменників утворіть відносні прикметники й запишіть їх:

Кембридж, козак, Запоріжжя, Острог, ткач, Калущ, латиш, казах, Цюрих, Іртиш, чех, Прага, Петербург, Стебник, Золотоноша, Кагарлик, герцог, Люксембург, Ірпінь, Мекка, Хуст, Дрогобич, Париж, Покуття, Донецьк.

13. Запишіть речення, які можуть уживатися в документах, із займенниками я, ми, вони.

14. Запишіть, розкриваючи дужки.

(К)иївська (м)олодь, (п)івденний (з)ахід, (ш)евченкіана, (м)аршал (а)віації, (з)апорозжці, (н)аціональні (з)бори, (б)альзаківські (т)радиції, (п)іфагорова (т)еорема, (т)рипільська (к)ультура, (ш)евченківський (с)тиль, (м)едінститут, (ш)евченкові поезії, (б)ертолетова сіль, (л)ьвів`яни, (ф)ранківські (ч)итання, (х)ерсонські (п)оля, (з)ахідний (в)ітер, (г)реко-(п)ерські (в)ійни, (с)хідноєвропейська (р)івнина, (г)енеральний (д)иректор.

Теми рефератів:

1. Граматична правильність мовлення.
2. Типові порушення норм української мови на морфологічному рівні.

Література:

1. Вихованець І. Р. У світі граматики. – К.: Рад. шк., 1987. – 191 с.
2. Голосовська Г. Г. Українська мова для всіх: навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2013. – 216 с.
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.
4. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
5. Олійник О. Б., Шинкарук В. Д., Гребеницький Г. М. Ділове мовлення. Навч. посіб. – К.: Кондор, 2009. – 262 с.

Практичне заняття № 17

Граматична правильність як ознака культури усного та писемного професійного спілкування

1. Узгодження залежних слів з назвами офіційних осіб у мові професійного спілкування.
2. Типові помилки у використанні форм давального відмінка.
3. Особливості ступенювання якісних прикметників.
4. Написання прикметникових, дієприкметникових та дієслівних суфіксів.
5. Труднощі при перекладі українською мовою російських прийменникових конструкцій.
6. Розділові знаки при звертанні.
7. Доручення.
8. Розписка.

Питання для самоконтролю:

1. Яку роль відіграють числівники у ділових документах?
2. Які часові форми дієслова переважають в офіційно-діловому і наукових текстах?
3. Що таке дієслівне керування?
4. Які труднощі виникають при перекладі російських прийменникових конструкцій?

Завдання:

1. *Запишіть, розкривши дужки.*

Наш керівник Марія Лозова (повернувся, повернулася) з відпустки. Доцент кафедри історії України Оксана Стецюк (відкрила ,відкрив) віче. Пані Ткач – (депутат, депутатка) обох скликань. Наш (наша) листоноша (приніс, принесла) пошту. Мій (моя) візаві (був, була) впевнений (впевнена).

2. *Запишіть у формі давального відмінка однини прізвища, імена по батькові:*

Мачічка Володимир Ількович, Кундич Олександр Євгенович, Кустра Ольга Василівна, Стеценко Павло Дмитрович, Юрків Лука Лук'янович, Дейнега Ірина Богданівна, Убийвовк Олена Семенівна, Недайборщ Марк Степанович, Тимофіїв Григорій Олексійович, Гриник Ігор Миронович.

3. *Утворіть вищий і найвищий ступені порівняння прикметників:*

тихий, хороший, довгий, багатий, високий, вірний, міцний, розумний, активний, яскравий.

4. *Простежте, як виявляється специфіка національної мови при редагуванні прийменниково-іменникових конструкцій. Для цього оформіть рубрику «Сам собі редактор», використовуючи колонтитули: російська мова – калька – українська.*

5. *Зробіть переклад словосполучень. Поясніть, які відповідники прийменника по існують в українській мові.*

По понедельникам, по семейным обстоятельствам, по поручению, дело по обвинению, по неведению, по вопросам, по долгу службы, по вине, ответчик по делу, по заказу, по программе, по прибытии, по указанию, по постановлению, по недоверию, по обоюдному согласию, по контракту, по совместительству, по специальности, по настоянию, по поводу, по приглашению.

6. *Запишіть текст. Розставте розділові знаки при звертаннях.*

Українська мово квітко моя трояндова складно тобі сьогодні? Але ти жива моя ніжна горлице і надійде час, що ти, розправивши крила, піснею летітимеш, сонячним промінням сипатимеш, джерельною водою лятимеш, райдугою стелитимешся, ваблячи й чаруючи наші тугою зболені за тобою серця. Ти – жива. Як сонце сходить, щоб спалахнути багрянцем, освітити все довкола, зазирнути в очі кожному з нас, так і ти моя мово моя світла ромашко займешся буйним квітом і леготом, паростком завітаєш до кожного мешканця України.

Сміливіше моя мово моя яблунева квітко Ти – жива! Гадала, що смертельно хвора, що зів'яла і що вже ніколи не піднімешся, всіма покинута й забута? Ні. Ні! Україна любить тебе – як травинка роси, як сонях сонце. Надто довго страждала!

Красуне-Україно Захисти, візьми у свої щедрі й ніжні обійми її, нашу незаслужено забуту. Але ніжну та гарну, нещодавно знову народжену (Г. Кисіль)

7. Який фрагмент доручення є правильним?

1. Я, Мельник В. П., довіряю Петриці М. Т, отримати мою зарплату за серпень 2019 р. 2. Я, Мельник Віктор Петрович..., доручаю Петриці Максимові Тимофійовичу отримати належну мені зарплату за серпень місяць 2019 р. 3. Я, Мельник Віктор Петрович, ..., доручаю Петриці Максиму Тимофійовичеві, отримати належну мені зарплату за серпень 2019 року. 4. Я, Мельник Віктор Петрович, доручаю моєму рідному братові Петриці Максиму Тимофійовичу, отримати мою зарплатню за серпень 2019 р.

8. Оберіть правильний варіант вислову. Відповідь обґрунтуйте.

Довіряю отримати – дозволяю отримати – доручаю одержати – доручаю отримати;
виступати в якості довіреної особи – виступати як довірена особа;
представляти інтереси довірителя – репрезентувати інтереси довірителя – обороняти інтереси довірителя;
грошові кошти – грошові засоби – кошти;
грошовий перевод на суму... – грошовий переказ на суму...;
довіреність дійсна до... – довіреність чинна з ... до... – доручення чинне до... – доручення дійсне до...;
підпис затверджую – підпис завіряю – підпис посвідчую – підпис засвідчує – розпис засвідчує.

9. Складіть доручення на отримання належної Вам стипендії.

10. Оберіть правильний варіант вислову. Відповідь обґрунтуйте.

Бувший в ужитку – уживаний в ужитку – що був в ужитку – який був у вжитку;
Вищевказані матеріальні цінності – вищезазначені матеріальні цінності – вище зазначені матеріальні цінності;
Матеріально-відповідальна особа – матеріально відповідальна особа – матеріально відповідальна особа;
Обіцяю повернути цю суму – обіцяю віддати цю суму – зобов'язуюся віддати цю суму – зобов'язуюся повернути цю суму;
Одержав ось такі речі – одержав слідуючі речі – одержав наступні речі – одержав такі речі;
Указаний інвентар – зазначений інвентар.

11. *Напишіть офіційну розписку про отримання в бібліотеці вашого навчального закладу двох томів «Англо –українського словника»(К., 2017).*

Теми рефератів:

1. Культура усного професійного спілкування.
2. Українські прийменникові конструкції.

Література:

1. Вихованець І. Р. У світі граматики. – К.: Рад. шк., 1987. – 191 с.
2. Голосовська Г. Г. Українська мова для всіх: навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2013. – 216 с.
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.
4. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
5. Олійник О. Б., Шинкарук В. Д., Гребеницький Г. М. Ділове мовлення. Навч. посіб. – К.: Кондор, 2009. – 262 с.

Практичне заняття № 18

Синтаксичні норми мови професійного спілкування

1. Особливості синтаксису мови професійного спілкування.
2. Порядок слів у реченні.
3. Однорідні члени речення.
4. Координація присудка з підметом.
5. Складні випадки керування.
6. Типові помилки в синтаксисі.
7. Написання складних і складених географічних назв та похідних від них прикметників.
8. Пунктуація при вставлених конструкціях.
9. Характеристика.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке прямий і непрямий порядок слів у реченні?
2. Які речення найчастіше вживаються у текстах офіційно-ділового стилю?
3. Які типові форми вираження присудків у текстах офіційно-ділового стилю?

4. Які помилки трапляються при використанні однорідних членів речення?

5. Назвіть різновиди синтаксичних помилок.

Завдання:

1. Опрацюйте розділ «Синтаксичні особливості ділових паперів» із посібника О.Олійник, В. Шинкарук, Г. Гребеницький. Ділове мовлення. – К.: Кондор, 2009. – С. 127 –130.

2. Назвіть найпоширеніші синтаксичні помилки у наукових текстах та шляхи їх уникнення.

3. Утворіть від назв населених пунктів назви мешканців чоловічої та жіночої статі.

Зразок: Біла Церква – білоцерківець.

Андріївка, Батурин, Бердянськ, Бережани, Гусятин, Харків, Біла Церква, Рокитне, Черкаси, Вижниця, Вінниця, Чернівці, Київ, Донецьк, Галич, Дрогобич.

4. Відредагуйте речення, де порушений порядок слів.

1. Наведені в цьому розділі, типові форми документів використовуватися можуть для укладання науково-технічної продукції. 2. За цим договором несе відповідальність за неналежне виконання обов'язків орендар. 3. Через свого представника з числа співавторів ознайомитися з усіма матеріалами мають право автори. 4. Сторони за взаємною згодою достроково мають право розірвати договір. 5. Під час перебування делегації з офіційним візитом неофіційні зустрічі організовують також. 6. За взаємною домовленістю визначається місце і час проведення переговорів. 7. Якщо цього не вимагає ситуація, ділові листи не повинні бути надто довгими.

5. Поясніть типи синтаксичного зв'язку у виділених словосполученнях.

1. Г. Півторак стверджує, що **давніоруська мова і справді існувала**, але тільки на літературно-писемному рівні. 2. Саме за твори, що **увійшли до збірки** «Три літа», Шевченка було покарано: за вироком, підписаним царем, його відправили з України **рядовим солдатом** у казахські степи, заборонивши писати і малювати (за книгою «Вічний як народ»). 3. **Виникнення письма** значною мірою вплинуло на подальший розвиток цивілізації, оскільки думки, які раніше виражалися за допомогою мови і зберігалися лише в пам'яті, стало можливим **зберігати довше й надійніше** на камені, на глиняній табличці, на пергаменті або папері (І. Томан).

6. Виберіть із дужок потрібну форму присудка.

1. 2018 року Львів (відвідали, відвідало) більше двох мільйонів туристів. 2. У розвинутих країнах близько половини корпусних меблів (виготовляється, виготовляються) з металу і пластмас. 3. Більшість картин, представлених на виставці, (демонструються, демонструється) вперше. 4. Нині в Україні (діють, діє) кілька законів, що регулюють питання, пов'язані з працевлаштуванням випускників вузів. 5. На верхню платформу Ейфелевої башти підіймають ліфти і (веде, ведуть) 1710 східців. 6. Більшість автобусів цього підприємства (потребує, потребують) ремонту. 7. Під предметом договору (можуть, може) розумітися не тільки річ, а й яка-небудь дія, що її інша сторона має здійснити. 7. У порядку, визначеному колективним договором, власник або уповноважений ним орган у разі простою підприємства з незалежних від працівника причин (може, можуть) надавати відпустку без збереження заробітної плати або із частковим збереженням.

7. Розставте розділові знаки у реченнях зі вставленими конструкціями:

1. Марфа тоді її у селі за маленький зріст звали «маленькою Марфою» серцем чула, коли від тата приходить лист (Гр. Тютюнник). 2. Я виходжу з-за клубу в новенькому дешевому костюмі три вагони цегли розвантажив з хлопцями-однокурсниками, то й купив і з чемоданчиком у руці (Гр. Тютюнник). 3. Пані провадить гостю ніби Дарка тут перший раз! до її кімнати (І. Вільде). 5. Не русалонька блукає: То дівчина ходить, Й сама не зна бо причинна Що такеє робить (Т. Шевченко).

8. Відредагуйте фрагменти характеристик.

1. Характеристика на Ковалю подається з метою обійняти посаду виконавчого директора фірми «Резус». 2. Проявив себе як викладач, досконало знаючий свою справу. Користується авторитетом колег. 3. На протязі часу навчання проявив себе як добросовісний учень. 4. Творчо застосовує свої знання по вдосконаленню правової роботи на заводі. 5. Фахом секретаря-референта оволоділа в повному обсязі. 6. В роботі уважна, посидюча, усидлива. Здійснює допомогу в навчанні однокласникам. 7. Отримав друге місце в районній олімпіаді по математиці. 8. Володіє в досконалості англійською мовою. 9. Старанно відноситься до своїх службових обов'язків. 10. На протязі двох років займав посаду ведучого економіста. 11. Виявляє заінтересованість до точних наук. 12. Характеристика видана в аспірантуру Харківської правової академії.

Теми рефератів:

1. Типові порушення норм української мови на синтаксичному рівні.
2. Складні речення в текстах офіційно-ділового стилю.

Література:

1. Зубков М. Українська мова. Універсальний довідник. – Х.: Видавничий дім Школа, 2006. – 496 с.
2. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
3. Олійник О., Шинкарук В., Гребеницький Г. Ділове мовлення. – К.: Кондор, 2009. – С. 127–130.

Практичне заняття № 19

Стилістичні особливості виражальних засобів мови

1. Типові помилки у текстах. Класифікація помилок: загальна характеристика.
2. Композиційні помилки.
3. Логічні помилки.
4. Синтаксичні помилки.
5. Морфологічні помилки.
6. Лексичні помилки.
7. Стилістичні помилки.

Завдання:

1. Відредагуйте речення.

1. Пан Петренко М. В. являється головним економістом. 2. Це самий вигідний контракт. 3. У ботанічному саду радували око бутони тюльпанів. 4. Будьте добрі, будь-якою ціною не купуйте бувших у користуванні речей. 5. Більше того, ми подбали про благоустроєні площадки. 6. По крайній мірі ви можете получить бандероль по замовленню. 7. Просто-напросто пошвидше виходьте, щоб вас не просквозило. 8. Більше всього бібліотекарша дбала про раритетні видання.

2. Серед наведених словосполучень виокремте стилістично неправильні, зредагуйте їх та запишіть.

Виборча компанія, весела компанія, відкрити вікно, щире відношення, синтаксичні відношення, музикальна пам'ять, музикальна школа, білет на літак, екзаменаційний 146 білет, відчути почуття, службова особа, особова охорона, особисте щастя, здатний до вивчення мов, здатний на подвиг, документальна точність, вимушені зупинитися, вимушені рухи, змушений жити в місті.

3. Зредагуйте наведені речення, уникаючи невиправданих повторів:

1. Делегація Києва перебувала з візитом у Вашингтоні з 12 по 20 лютого. З Вашингтоном Київ пов'язують давні дружні зв'язки. 2. Я навчаюсь у школі № 1. Мені подобаються в нашій школі класи, майстерні, спортзал, їдальня. Наша школа має багато цікавих гуртків, які проводять вчителі нашої школи. 3. Початок семінару почнеться о 17. 00. 4. Будемо взаємно допомагати один одному.

4. Укажіть речення, яке слід відредагувати:

- а) Світ – тільки свист мигтючий, загублений між днів.
- б) Укрита садками балка ховалася у старому липовому лісі.
- в) Я не купив хліба з огляду на те, що магазин був уже зачинений.

5. Не потребують редагування словосполучення:

- а) бувші випускники; б) діюче законодавство; в) головуючий на зборах; г) відстаючий учень; г) ходяча енциклопедія.

5. Виправте помилкове вживання прийменника по в таких словосполученнях:

Мешкаю по адресу, комітет по справах, працювати по графіку, проректор по навчальній роботі, профорг по продажу проїзних квитків, заняття по українській мові, доручення по отриманню грошей, конференція по проблемам освіти, семінар по українській культурі.

Теми рефератів:

- 1. Стилiстична норма в мові й мовленні.

Література:

- 1. Дудик П. С. Стилiстика української мови: Навч. посiбник. – К.: Вид. центр «Академія», 2005. – 368 с.
- 2. Караванський С. До зір крізь терня, або хочу бути редактором. – Львів: БаК, 2008. – 120 с.
- 3. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради : [навч. посiбник]. – К. : Либiдь, 1999. – 240 с.
- 4. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либiдь, 2013. – 360 с.

Мовленнєва культура – найважливіша особливість професійного спілкування

1. Мовленнєва діяльність як один із основних видів діяльності людини.
2. Основні комунікативні ознаки культури мовлення (правильність, точність, логічність, багатство, чистота, доречність, достатність).
3. Професійна мовнокомунікативна компетентність.
4. Специфіка мови професійного спілкування. Культура мовлення учителя.
5. Шляхи підвищення професійної культури мовлення.
6. Написання прислівників та прислівникових сполучень.
7. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.
8. Доповідна і пояснювальна записка.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке мовленнєва діяльність?
2. У чому сутність комунікативно-стилістичних якостей мовлення?
3. Наскільки пов'язані поняття «правильність» і «чистота мовлення»?
4. Яке мовлення вважається образним?
5. У чому полягає специфіка професійної мовнокомунікативної компетенції?

Завдання:

1. Із книги В. Іванишина, Я. Радевича-Винницького «Мова і нація» опрацюйте розділи 23 («Культура мовлення»), 24 («Мовні обов'язки громадян»).

2. Виправте лексико-стилістичні помилки.
Думки співпадають; чим далі; приходить до висновку; по добрій волі; заключатися в чомусь; круглий рік; говорити на українській мові; важка сізіфова праця; відігравати значення; хлопчаки тікали, накивавши п'ятами; отримали вільну вакансію; вірний розрахунок – вірний виграш!

3. Подані прості поширені речення перебудуйте у складнопідрядні. З'ясуйте, чи змінився їх зміст? Чим це зумовлено? Виділіть в утворених реченнях граматичну основу, з'ясуйте засоби зв'язку між головною та підрядною частинами. Поясніть уживання розділових знаків.

1. На перехресті двох доріг росла висока тополя. 2. На місяці немає життя через відсутність вологи і повітря. 3. Незважаючи на втому екскурсією всі були задоволені. 4. Випав сніг на посівілу землю.

4. *Запишіть складнопідрядні речення з кількома підрядними. Поставте і поясніть розділові знаки.*

1. У кожного з нас є той найдорожчий у світі берег від якого починалась наша дорога в життя і куди ми не завжди повертаємось. 2. Прикро, звичайно, буває коли чуєш з чийхось вуст сканцеляризовані неоковирності чи тролейбусні вульгаризми або коли навіть автор вимовляє зі сцени широковідоме слово перекручено, з неправильним наголосом. 3. Скільки тої праці треба докласти, довготерпеливої, мудрої і зовні такої буденної щоб виплекати посіяне щоб викрасувалась нива колосом і сталося оте одвічне диво творення.

5. *Запишіть прислівники разом, окремо чи через дефіс.*

Від...нині, не...втямки, у...тричі, по...троє, на...ура, на...гора, без...вісти, на...тще...серце, на...сам...кінець, раз...у...раз, пліч...о...пліч, сам...на...сам, сама...самотою, по...одному, по...перше, до...схочу, тишком...нишком, с...під...лоба, у...розтіч, по...українськи, по...четверо, за...світла, не...до...в...подоби, у ...стократ, по...суті, на...жаль, де...інде, десть...інде, всього...на...всього, на...віки...вічні, за...пані...брата, не...сьогодні...завтра, по...сусідськи, по...латині, з...боку...на...бік.

6. *Відредагуйте документи:*

а)

Викладачові кафедри
математики Винницькому Б. В.
від студента гр. МІ- 112
Карпина Захара Степановича

Пояснююча записка.

Я, Карпин Захар Степанович, не відвідував пари по математиці в зв'язку із хворобою. Довідка додається.

1. 06. 2019

підпис

б)

Декану Яценко М. П.
від викладача
Созанської О. В.

Доповідна записка

Доповідаю Вам, що II курс психологічного факультета пропустив лекцію з педагогіки на тему «Виховання особистості». Хочу, щоб Ви вжили заходів щодо студентів.

10 травня 2018 р.

Теми рефератів:

1. Мовленнєва культура – критерії професійної майстерності фахівця.

Література:

1. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Вид. 4-е, доповнене. – Дрогобич: «Відродження», 1994. – 220 с.
2. Караванський С. До зір крізь терня, або хочу бути редактором. – Львів: БаК, 2008. – 120 с.
2. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради : [навч. посібник]. – К. : Либідь, 1999. – 240 с.
3. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 360 с.

Практичне заняття № 21

Мовленнєва діяльність та її етикетний аспект

1. Мовленнєвий етикет і його структура.
2. Невербальні засоби спілкування (відстань, погляд, міміка, жести).
3. Стандартні етикетні ситуації і етикетні формули.
4. Вибір мовних одиниць у мовленні професійного спілкування (іменники називання осіб і звернення до них, слова-регулятиви, «по батькові», кличний відмінок).
5. Вставні слова, словосполучення і речення як засіб естетичної модуляції мовлення.
6. Правопис прийменників, сполучників і часток.
7. Пунктуація у реченнях зі словами типу як, мов, наче тощо.
8. Протокол. Витяг із протоколу.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні етапи спілкування.
2. Що і як можна висловити поглядом?
3. Які знаки належать до оптико-кінетичної системи знаків?
4. Назвіть типові риси гендерного спілкування.
5. Хто може бути учасником офіційного спілкування?

Завдання:*1. Виберіть правильні стандартні етикетні формули.*

Вибачаюсь, мені час іти; вибачте, мені час іти. До наступної зустрічі; до слідуючої зустрічі. Сподіваюсь, що ми скоро побачимось; сподіваюсь, що ми швидко побачимось. Передайте вітання моїм друзям; передавайте вітання моїм друзям. Пропоную вам зіграти в шахи; пропоную вам зіграти в шахмати. Ми домовились з Вами. Ви правильно вирішили; ви вірно вирішили. Вельмишановний Дмитре Степановичу; вельмишанований Дмитро Степанович. Зробіть мені послугу; надайте мені послугу. Я маю до вас прохання; у мене до вас прохання. Дякую Вам; дякую Вас. Дозвольте подякувати Вам; дозвольте подякувати Вас. Це невірнo; це неправильно. Всього доброго; на все добре. Мені дуже жалко; мені дуже жаль. Прийміть найсердечніше вітання; прийміть самі сердечні вітання. Бажаю успіхів; зичу успіхів. Маю честь рекомендувати; маю за честь рекомендувати.

2. Складіть тексти документів (лист-прохання, лист-подяка, лист-запрошення тощо), використовуючи шанобливі звертальні вислови.

Вельмишановний добродію. Шановний пане голову. Високоповажний пане прокуроре. Ваше преосвященство. Ваша високодостойносте Пане Президенте. Вельмиповажний... Шановні колеги. Ваша святосте. Шановний пане суддя. Високоповажний пане професоре. Глибокошановний Антоне Петровичу. Високоповажаний міністре. Високопреподобний Отче.

3. Поставте, де треба, пропущені розділові знаки при вставних словах. Визначте слова, які можуть виступати вставною конструкцією, але в поданих реченнях ужиті як звичайні мовні одиниці; поясніть пунктуацію:

1. Він беріг патрони, стріляв тільки напевне. 2. Він напевне не знав, що збиратимуться... 3. Усі людські пристрасті безперечно виникають чи тримаються на цих двох засадах, які поділяють царство кохання на дві різні сфери. Можливо такий поділ впливає із складного питання темпераментів, які що б там не казали, відіграють у людському суспільстві головну роль. 4. Пустився град, атмосферні опади повторилися сьогодні втретє отже й замелькали парасольки. 5. Мабуть потрібно частіше звертатися до населення з поясненням, що самолікування завжди веде до сумнівних наслідків. 6. Ця обставина безумовно викликала певний сумнів у доцільності заснування фірми.

4. Перепишіть, виділяючи вставні речення потрібними розділовими знаками:

1. Сміялося весняне сонце воно вже височенько підбилося і вели свою одвічну і золототкану пісню веселі бджоли (О. Гончар). 2. У нашому селі мабуть ви чули збудували водогін (Ю. Збанацький). 3. Там батько плачучи з дітьми а ми малі були і голі не витерпів лихої долі умер на панщині (Т. Шевченко). 4. Зі скрежетом і брязкотом у двір якщо те що залишилося можна назвати двором в'їжджають два бульдозери (О. Довженко). 5. Звали нашого діда як я уже потім довідався Семеном (О. Довженко).

5. Чи є вставні слова, конструкції членами речення? Обґрунтуйте свою відповідь.

6. Запишіть слова у кличному відмінку:

пан полковник, добродій Сизоненко, Панібудьласка, Овсянико-Куликовський, Нетудихата, Заверникота, люба матуся, пан Ковальчин, брат Олег, Лілія Вікторівна, Нечипір, Нінель Степанівна, пані Катерина, пан полковник, громадянка Шинкарук, друг Михайло, панна Іванна, молодець, знавець, кравець, школяр, швець, старець.

7. Складіть протокол засідання студентської ради, на якому розглядалися такі питання: а) проведення на факультеті конкурсу авторської пісні; б) студентське самоврядування: стан і перспективи розвитку; в) робота редколегії факультетської газети у I семестрі поточного навчального року.

8. Складіть витяг із протоколу засідання кафедри біології (психології, математики, музичного мистецтва, історії України, фізичного виховання). Зміст витягу: розгляд питання про рекомендацію до друку статті аспіранта Лисенка П. І.

9. Поставте, де потрібно, пропущені розділові знаки перед словами як, наче, ніби тощо. А де не можна, поясніть чому.

1. Хвилюється широкий лан зелений, Волошки ніби зіроньки блищать (Гонч.). 2. Чого болять і де болять, Ніхто не питає. Удвох, кажуть, і плакати мов легше неначе (Шевч.). 3. Зловив себе на тому, що нічна дорога, освітлена жовтуватим мінливим світлом фар наче пропадає з його зору... (Гуц.) 4. Здається, ми знаємо якесь слово немовби розуміємо його. Проте все, що закладено в нього упродовж віків нерідко не можемо повною мірою видобувати (Вих.). 5. Дивилася на сестру так нібито вони зустрічаються востаннє (З журн.). 6. Люди – прекрасні. Земля мов казка (Симон.).

10. Запишіть 7 речень із прийменниками, поясніть правопис.

11. Як пишуться частки з різними частинами мови? Проілюструйте прикладами.

12. Запишіть 5 речень зі сполучниками і 5 зі сполучними словами. Поясніть написання.

Теми рефератів:

1. Особливості міжособистісного спілкування.
3. Віртуальне спілкування і його особливості.
4. Стилi спілкування.
5. Стратегії мовленнєвого спілкування.
8. Класифікація невербальних засобів спілкування.

Література:

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Жайворонок В.В. та ін. Українська мова в професійній діяльності: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2006. – 431 с.
3. Михайлюк В.О. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – С. 15 – 30.
4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навч. посібник. -2-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – с. 14 – 21, 35 – 41.

5. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Підручник – Вид. 5-е, доп. і перероб. – К.: Арій, 2009. – С. 13 –15.

Практичне заняття № 22

Культура публічної монологічної мови

1. Риторика як складова частини культури професійного спілкування.
2. Сутність і специфіка публічної монологічної мови.
3. Історія публічного монологічного мовлення (ораторське мистецтво).
4. Родо-жанрова диференціація сучасної монологічної публічної мови (доповідь, промова, лекція, дискусія).
5. Написання складних іменників.
6. Розділові знаки у складному безсполучниковому реченні.

Питання для самоконтролю:

1. Роль риторики у сучасному світі.
2. У чому своєрідність ораторського мистецтва?
3. Як прийнято класифікувати публічні виступи?
4. Які вимоги ставляться до сучасного оратора?
5. Що таке аргумент, доказ, доведення в публічному мовленні?
6. Що таке доповідь? З яких частин вона складається?
7. Як подолати страх перед аудиторією?

Завдання:

1. Поставте пропущені розділові знаки; обґрунтуйте.

1. Задимлять під вітром Сосни зеленаві Пролуна журавки тихий крик.
2. Хвилювалися жита цвіли соняшники. 3. Защебетав соловейко пішла луна гаєм. 4. Зібравши всю отару, пастухи прощаються з односельчанами їм ціле літо доведеться жити високо в горах. 5. Оксані – радість мати одрізала з полотна хустку. 6. Над головою в тебе шумлять густі крони часом зірвані вітром, гупають у спориш воскові груші. 7. Козаки зайняли татарських коней і худобу частина дякових людей тепер ішла верхи разом з козаками тим часом струги, майже не пристаючи до берега, швидко пливли на низ. 8. Вечір п'ятниці був священним ніхто, навіть начальник штабу, генерал Романовський, не смів відривати головнокомандувача від традиційного заняття.

2. Виберіть правильний варіант написання іменників у рядку:

- а) пів помаранчі, пів-юрти, пів'яблука
- б) пів-огірка, пів-Європи, піваркуша
- в) пів'Ялти, півпарти, пів-Америки
- г) пів'яблука, півогірка, пів-Запоріжжя

3. Запишіть слова, знімаючи ризик.

Прем'єр/міністр, учитель/фізик, міні/автомобіль, міні/мода, драм/театр, пів/острів, чорно/зем, радіо/зв'язок, шоу/бізнес, пів/години, вело/мото/гурток, шлако/блок, контр/баланс, пів/ящика, пів/Азії, людино/день, екс/президент, теле/рентгено/скопія, жар/птиця, пів/століття, спортсмени/велосипедисти, експрес/перевізник, роумінг/партнери, відео/грама, еко/система

4. Із запропонованими морфемами утворіть слова, які стосуються вашої спеціальності. Поясніть написання і значення:

авто-, вело-, моно-, крипто-, хроно-, макро-, мікро-, радіо-, фоно-, аудіо-, стерео-.

5. Підготуйте усні доповіді на теми: «Молодь і культура мовлення»; «Мої роздуми про професію вчителя»; «Мої міркування про поняття «національність»».

Теми рефератів:

1. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
2. Риторична етика: традиції та сучасність.
3. Аудиторія: секрети публічної комунікації.
4. Риторика ділового спілкування.

Література:

1. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / За ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці: Книги-XXI, 2006. – С. 128 – 145.
2. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування : Навчальний посібник. – 2-ге видання. – К.: Каравела, 2008. – С. 229 – 275.
3. Томан І. Мистецтво говорити. – 2-е вид. – К. : Політвидав України, 1989. – 293 с.

Практичне заняття № 23

Культура професійної діалогічної мови вчителів

1. Сутність і специфіка професійного діалогічного мовлення.
2. Ділова бесіда як різновид професійної діалогічної мови.
3. Історія дискусивно-полемічної мови.
4. Суперечка як основа професійної дискусивно-полемічної мови.
5. Телефонна розмова.
6. Нарада.

7. Етика професійного спілкування.
8. Візитна картка.
9. Написання прикладок та складних прикметників.
10. Розділові знаки у реченнях із прямою мовою

Питання для самоконтролю:

1. Якою має бути поведінка співрозмовників під час ділової бесіди?
2. З яких елементів складається службова телефонна розмова?
3. Етичні питання використання мобільних телефонів.
4. Як прийнято класифікувати ділові наради?
5. З яких реквізитів складається візитна картка?
6. Які види візитних карток ви знаєте?

Завдання:

1. *Із поданих ознак виберіть ті, які характеризують діалогічне мовлення.*

Значна тривалість у часі; відбувається обмін інформацією між двома учасниками; швидкий обмін репліками; наявність випадкових слухачів; важлива роль невербальних засобів комунікації; однобічний характер висловлювання; непідготовленість спілкування; можливість зміни теми висловлювання; небажання слухати та сприймати інформацію; наявність трьох і більше співрозмовників.

2. *Запишіть терміни-іменники на економічну тематику у дві колонки залежно від написання: 1) разом; 2) через дефіс. Значення незрозумілих слів з'ясуйте за словником.*

Банк / кореспондент, банк / емітент, векселе / давець, кредито / спроможність, клієнт / одержувач, право / наступник, відео / грама, клієнт / постачальник, нетто / ставка, контр / агент, експрес / перевізник, енерго / збереження, платіжна вимога / доручення, купівля / продаж, рахунки депо / обліку, роумінг / партнери, стоп / лист, бізнес / мета, бухгалтер / економіст, бухгалтер / обліковець, бухгалтер / аудитор.

3. *Запишіть складні прикметники у три колонки (разом, окремо, через дефіс).*

Адміністративно / командна система, багато / партійний, офіційно-діловий, діаметрально / протилежний, видовжено / тупо / конічний, військово / політичний союз, нормативно / правовий акт, військово / зобов'язаний, соціально / демократична організація, суспільно / корисний, національно / визвольний рух, гео / політичний, науково / технічний, східно / слов'янський, екс / президентський, воєнно / стратегічний, вище / зазначений, адміністративно / канцелярська термінологія, загально / вживана лексика, трохи / нижче / підписаний.

4. Поставте пропущені розділові знаки при прямій мові; поясніть ужиті вами розділові знаки.

1. Ти люби роси казав мені батько люби роси, синку. 2. Ну, запорошили трохи... Ну , хіба то проблема? І смішинки з губ. 3. І надлюдський біль, і відчай, і надмірне страждання почула в цьому стогоні старенька лікарка Надія Михайлівна Зорова. Такого не заспокоїш умовляннями й обіцянками. Лише як сам побачить – повірить. Врешті немає правил без винятків подумала. 4. Леленько, леле, синочку мій, синку промовля самими вустами мати, виймаючи з макового цвіту портрет Ходімо додому, соколику. Ген і сонце низенько, і вечір близенько, ходімо, голубе... 6. Чи пам'ятає він мене? подумав я. Мабуть, не пам'ятає.

5. Яку стилістичну роль виконує пряма мова у тексті? Чим вона відрізняється від цитати?

6. Розгляньте взірць візитної картки. Прокоментуйте, з яких реквізитів вона складається. До якого виду належить цей документ?

Фірмовий знак	БОРІЩАГІВСЬКИЙ ХІМІКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ ЗАВОД
ВАСИЛЬЧЕНКО Олена Олексіївна <i>заступник директора з виробництва</i>	
вул. Миру, 17, Київ,	Тел.: (044) 471-11-22 472-22-11
Україна, 03134.	Факс: (044) 483-70-30

7. Підготуйте об'єднану візитну картку із зазначенням власного прізвища.

Теми рефератів:

1. Діалог і його організація.
2. Етичні вимоги до спілкування телефоном.
3. Вербальні і невербальні компоненти діалогу.
4. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – С. 191 – 195.

2. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навчальний посібник 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – С. 37– 52.
3. Палеха Ю. І. Ділова етика : Навч. посібн.- К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – С. 63 – 69, 140 – 153.
4. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика: Пробний підручник для гімназій гуманітарного профілю. – К.: Вежа, 1994. – С. 3-100.
4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : Навч. посібн. – К.: Знання, 2006. – С. 223 – 234.
5. Хміль Ф. І. Ділове спілкування : Навч. посібн. – К.: Академвидав, 2007. – С. 111 – 154.
6. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування : Навч. посібн. – К.: Вікар, 2002. – С. 162 – 178.
7. Шевчук С. В. Ділове мовлення для державних службовців : Навч. посібн. – К.: Арій, 2008. – С. 88 – 113.
8. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Підручник. – К.: Арій, 2009. – С. 459 – 470.

Практичне заняття № 24

Структура професійної публічної промови. Оратор і аудиторія

1. Промова. Типи промов.
2. Сутність і специфіка публічної промови.
3. Ораторське мистецтво.
4. Підготовка промови, її структура.
5. Виголошення публічної промови. Оратор і аудиторія.

Питання для самоконтролю:

1. Що вивчає ораторське мистецтво?
2. Що таке промова? Які види промов ви знаєте?
3. З яких частин складається промова?
4. Публічний виступ як форма пропаганди знань. Виступ під час наради, зборів, мітингу.
5. Оформлення доповіді.
6. Засоби активізації уваги слухачів під час виступу.
7. Культура сприймання публічного виступу.
8. Як треба користуватися конспектом для фіксації змісту виступу?

Завдання:

1. Прочитайте поради чеського письменника і соціолога Іржі Томана.

Випишіть ті, які видалися вам новими чи на які варто звернути особливу увагу, поясніть, чому.

Говоріть лише тоді, коли у вас є що сказати. Цікаво не може говорити той, хто нічого не читає, не бере участі у громадському житті, не відвідує закладів культури, не дискутує з товаришами, не подорожує і нічого не переживає. Щоб стати приємним співрозмовником, необхідно: мати багато знайомих і друзів; дивитися на світ розкритими очима, вміти спостерігати події навколо себе; запам'ятовувати чи навіть записувати все цікаве, що ви бачите, чуєте або читаете. Цікава розповідь має такі особливості: тема повинна бути цікавою і щоразу новою; початок розповіді має привернути увагу слухачів; розповідь повинна бути стислою, невимушеною й зрозумілою, думки – логічно впорядкованими. Розповідаючи про щось слухачам, користуйтеся такими правилами: не бійтеся, що слухачі вже знають те, про що ви можете їм розповісти; вживайте прості слова, уникайте професійних та іншомовних термінів; не забувайте, що порівняння, приклади й малюнки допомагають краще викласти суть справи. Для збагачення свого словникового запасу читайте твори авторитетних авторів, слухайте кваліфікованих промовців і принагідно записуйте слова й вирази, які б ви хотіли вживати у своїй мові. З'ясуйте, які слова ви вживаєте надто часто, і намагайтеся замінити їх іншими словами й виразами. Чергуйте довгі речення з короткими. Довгі речення важко сприймати і розуміти. Нагромадження коротких речень робить мову монотонною. Часте вживання особових займенників замість імен осіб може призвести до неправильного тлумачення сказаного. Речення, в якому кілька іменників стоять поряд, сприймаються важко. Якщо ви хочете стати вправним оповідачем, намагайтеся під час розповіді випустити всі неістотні подробиці, швидко й послідовно йдучи до розв'язки. Виклад ведіть від простого до складного, від відомого до невідомого. Намагайтеся привернути увагу слухачів із самого початку свого виступу. Вживайте якомога більше слів, які підкреслюють шанобливе ставлення до людей: даруйте, перепрошую, будь ласка і т.ін. Щоб краще донести думки до читача, вживайте метафори, афоризми, прислів'я, цитати. Незнайомі, незрозумілі для слухачів терміни, а також абстрактні поняття треба пояснити. Один із найдієвіших засобів пожвавлення уваги слухачів – риторичні запитання. Якщо хочете наголосити на якійсь думці, це можна зробити кількома способами: перш ніж висловити її, помовчіть якусь хвилину, а потім уже говоріть; підсильте свій голос або стиште його; уповільніть виклад і наголосіть на кожному слові в реченні; доповніть усне слово жестом і мімікою; змініть тон голосу; повторіть важливе слово або речення. Учійся

ставити себе на місце іншої людини. Читайте книги про культуру і стиль мови (Іржі Томан).

2. Підготуйте виступ на одну із обраних тем, розглянувши схему підготовки до публічного виступу: Підготовка до виступу: - визначення теми, мети, назви виступу, оцінка аудиторії; - складання попереднього (робочого) плану; - підбір теоретичного й фактичного матеріалу; - складання остаточного плану; - робота над текстом промови; - репетиція; - виголошення промови (відповіді на запитання, ведення дискусії); - аналіз промови.

3. Розгляньте таблицю „Роди і види промов” із книги М. Кохтева „Риторика”. Наведіть приклади найкращих промов певного виду, які ви чули, і поясніть, чим вони вас захопили.

Теми рефератів:

1. Публічний виступ: етапи підготовки.
2. Мистецтво публічного виступу.

Література:

1. Карнегі Дейл. Як виробляти впевненість у собі і впливати на людей, виступаючи публічно / Пер. з англ. Я. Гордієнко. – Київ: «Країна Мрій», 2012. – 256 с.
2. Коваль А. П. Культура ділового мовлення: Писемне та усне ділове спілкування. – К.: Вища шк., 1982. – С. 222 – 279.
3. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика. – К.: Вежа, 1994. – С. 142 – 149.
4. Сагач Г.М. Золотослів. – К.: Райдуга, 1993. – С. 45 –109.
5. Сопер Поль Л. Основы искусства речи / Пер. с англ.. – М., 1995. – 416 с.
6. Томан Іржі. Мистецтво говорити / Пер. з чес. – К., 1989. – 293 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

МАТЕРІАЛИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (взірець)

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра української мови
Українська мова за професійним спрямуванням
Контрольна робота
В-1

I рівень

1. *Мовні одиниці, яким властиві постійний склад компонентів і їх порядок, звичність звучання, відтворюваність готових блоків, називаються:*
а) суржи́ком; б) професіоналі́змами; в) мовними кліше́.
2. *У якому рядку розміщені тільки ті прикметники, від яких не можна утворити ступені порівняння:*
а) веселий, маленький, круглий, сухий, чужий;
б) м'який, низький, глухий, холодний, смисловий;
в) кам'яний, жовтогарячий, зелен, хворий, предобрий.
3. *У якому реченні порушено норми вживання присвійних займенників:*
а) Учителка запропонувала учневі прочитати свою доповідь;
б) Він цілий вечір думав, як написати свою автобіографію;
в) У своєму атестаті я не маю жодної трійки;
г) На їхньому подвір'ї видно дві машини.
4. *До якої категорії лексики належать слова **сплошний, ходатайство, вкладиш, слідуючий**:*
а) вульгаризми; б) діалектизми; в) суржик; г) неологізми.
5. *Державні стандарти передбачають таке розміщення штампа у документах:*
а) кутове; б) поздовжнє; в) кутове і поздовжнє.

II рівень

1. *Поясніть семантичні відмінності між словами, утворіть із ними словосполучення:*
дипломат – дипломант – дипломник.
2. *Відредагуйте подані речення відповідно до норм літературної вимови.*
Яка Ваша адреса проживання?
Розгляньте преїскурант цін.
Завод заключив договір про продажу нової техніки.
3. *Утворіть форму Кличного відмінка:*
Максим Петрович, Петро Савич, Сергій Іванович, хлопець, школяр, слухач, Людвіг, отець Андрій, Антоніна Федорівна, Нетудихата.
4. *Запишіть слова, розкривши дужки:*
(К,к)иянка, (Ф,ф)ранкова поезія, (Д,д)ніпровські кручі, (П,п)резидент США, (Б,б)удинок
(У,у)чителя, (З,з)аслужений (У,у)читель, (Н,н)аціональний (Б,б)анк, (Д,д)ержавний
(А,а)рхітектурно-(І,і)сторичний (З,з)аповідник «(С,с)офіївський (М,м)узей», (К,к)андидат
(Б,б)іологічних наук, (Д,д)амоклів меч.

III рівень

Охарактеризуйте родо-жанрову диференціацію сучасної монологічної публічної мови.

ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ

I.

Ректорові
Дрогобицького державного
педагогічного університету
імені Івана Франка
проф. Скотній Н.В.
студента 4-го курсу НН ІФМЕІТ
Копача Андрія Васильовича

Заява

Прошу перевести мене з денної на заочну форму навчання у зв'язку з
працевлаштуванням.

До заяви додаю:

- 1.Довідку з місця роботи.
- 2.Копію залікової книжки.

12. 02. 2019

(Підпис)

II. Автобіографія

Я, Солівончик Роксолана Михайлівна, народилася 20 серпня 1999 року в с. Ратно Ратнівського району Волинської області.

З 2006 до 2016 року навчалася в Нововолинській гімназії м. Нововолинська.

2016 року вступила до Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка на біолого-природничий факультет денної форми навчання, де навчаюся і зараз.

Склад сім'ї:

Батько – Рупа Олександр Євгенійович, 1963 р. н., столяр.

Мати – Рупа Ніна Євтихіївна, 1974 р. н., домогосподарка.

Сестра – Солівончик Богдана Михайлівна, 2001 р. н., учениця 11-го класу Нововолинської гімназії м. Нововолинська.

Домашня адреса: 82100, м. Дрогобич, вул. В. Великого, 5, гурт. №5, кім. 207 А.

11.05. 2018

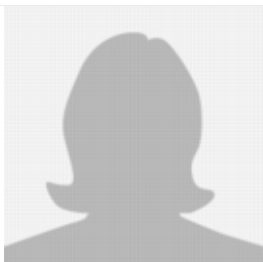
Підпис

III. Резюме

МИРОСЛАВА ПЕТРІВ

вул. Пилипа Орлика, 40
м. Львів, 799938

тел. 240-69-04
моб. : +38 (000) 000 00 00
e-mail: 0000@gmail.com

Мета: заміщення вакантної посади вчителя математики.

Особисті дані: українка, 1988 року народження, одружена, маю доньку 8 років.

Освіта: вересень 2005 р. – червень 2010 р. – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, фізико-математичний факультет, спеціальність «вчитель математики», диплом бакалавра (денна форма навчання);

вересень 2010 р. – червень 2011 р. – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, фізико-математичний факультет, спеціальність «вчитель математики», диплом магістра (заочна форма навчання).

Додаткова освіта: березень 2009 р. – Семінар «Психологія дитини», м. Львів;

січень – квітень 2011 р. – Курси англійської та німецької мови, «WeCanTranslate», м. Львів.

Досвід роботи: червень 2012 р. – вересень 2017 р. – вчитель математики у Стрийській ЗОШ № 3.

Додаткова інформація: володію комп'ютером (MS Office (Excel, Word, Power Point), інтернет); знання мов: українська – рідна; російська – володію вільно; англійська – середній рівень, німецька – середній рівень; маю досвід класного керівництва, вмію працювати зі шкільними документами; хобі: музика, аеробіка, вишивання.

Особисті якості: відповідальна, пунктуальна, справедлива, рішуча, працююча, активна, комунікабельна.

IV.

Директорові Інституту української мови
НАН України

акад. Дерев'янченку В. В.

канд. філол.наук Комишанченка Михайла
Степановича

Пояснювальна записка

Я, Комишанченко Михайло Степанович, затримався у відрядженні на три дні в Луцькому педагогічному училищі у зв'язку з наданням допомоги викладачам у підготовці до свята Днів української культури та моїм виступом на вечорі.

24.11.2001 р.

(підпис)

V.

Деканові
біолого-природничого факультету
ДДПУ ім. І. Франка
доц. Волошанській С.Я.
куратора групи БХ-22
Монастирської Світлани Семенівни

Доповідна записка

Доводжу до Вашого відома, що студенти групи БХ-22 14. 05. 2019 р. не з'явилися на практичне заняття з біології. Прошу вжити заходів щодо студентів цієї групи.

19. 05. 2019

(Підпис)

VI.

ПРОТОКОЛ № 12

10. 02. 18

м. Борислав

загальних зборів акціонерів ВАТ «Укрнафта»

Присутні: 63 особи (реєстраційний листок додається)

Голова: В. Й. Шаробура

Секретар: О. І. Панасюк

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Звіт Правління про результати фінансово-господарської діяльності Товариства за 2018 рік.
2. Визначення основних напрямів діяльності Товариства на 2019 рік.
3. Переобрання членів Правління Товариства.

I. СЛУХАЛИ:

Звіт голови Правління Старовойт І. В. про результати фінансово-господарської діяльності Товариства (текст додається).

ВИСТУПИЛИ:

Голова Наглядової ради Товариства Стеф'юк Р. П. – наголосив на важливості внесення змін і доповнень до Положення про Правління Товариства.

Голова Ревізійної комісії Чабаненко М. І. – висловила зауваження Ревізійної комісії щодо фінансово-господарської діяльності Товариства за 2017 рік.

УХВАЛИЛИ:

1. Звіт Голови Правління Старовойт І. В. схвалити.
2. Пропозицію Стеф'юка Р. П. взяти до уваги.

Голова	(підпис)	В. Й. Шаробура
Секретар	(підпис)	О. І. Панасюк

VII.

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ № 5

25. 04.19

м. Дрогобич

засідання профспілкового комітету

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

I. СЛУХАЛИ:

Куцик О. А. Інформація про надання путівки до лікувально-профілактичного санаторію «Україна» доцентів кафедри української літератури та теорії літератури Дмитрів І. І.

УХВАЛИЛИ:

Надати доцентів кафедри української літератури та теорії літератури Дмитрів І. І. путівку до лікувально-профілактичного санаторію «Україна».

Голова	(Підпис)
Секретар	(Підпис)

VIII.

ДОРУЧЕННЯ

Я, Іванів Марія Петрівна, (паспорт серії КА № 214782, виданий Дрогобицьким МВ ГУ МВС України у Львівській області 18 липня 1996 року) доручаю Шевчукові Миколі Дмитровичу (паспорт серії СК № 634538, виданий Дрогобицьким МВ ГУ МВС України у Львівській області 23 червня 1997 р.) отримати в касі Дрогобицького заводу автомобільних кранів належну мені заробітну плату за березень 2019 р. Доручення видане без права передоручення і дійсне до 20 квітня 2019 року.

02.04.2019

(Підпис)

Підпис Іванів М.П. засвідчую:

Начальник відділу кадрів

(Підпис)

Л.Д.Панова

06.03.2019 р.

IX.

РОЗПИСКА

Я, Карпин Іван Романович, отримав від Гарасим'яка Ігоря Петровича у користування телефон марки Lenovo S 5 у задовільному стані. Зобов'язуюся повернути згадану річ у вказаний термін.

10.02. 2019р.

Підпис

X.

Характеристика

Гриника Миколи Романовича,
учня 11 класу Дрогобицької гімназії
2002 року народження, українця.

Гриник Микола навчається в Дрогобицької гімназії з 5 класу. Зарекомендував себе як здібний учень.

До навчання ставиться сумлінно, має глибокі і міцні знання з усіх предметів, усебічно розвинений. Особливий інтерес виявляє до предметів природничого циклу, був переможцем гімназійних та міських олімпіад з біології та хімії (2018 – 2019 н. р.)

Гриник Микола відвідує Дрогобицьку музичну студію при Дрогобицькому музичному коледжі імені В. Барвінського по класу гітари, виступав перед учнями з доповіддю «Сучасна музика». Протягом навчання в гімназії виявляв активність у громадській роботі, двічі був обраний до учнівського парламенту.

Відповідальний, вимогливий до себе, самокритичний. Має повагу серед однолітків, товаришів і вчителів.

За відмінне навчання, зразкову поведінку та активну участь у громадській роботі педагогічна рада гімназії просить міський відділ освіти нагородити Гриника Миколу золотою медаллю.

Директор школи
Класний керівник

(підпис)
(підпис)

І.І.Лепкий
Н.І. Онищак

XI. Анотація

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови:

Навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с. (Альмаматер).

Навчальний посібник створено відповідно до сучасних концепцій викладання української мови за професійним спрямуванням і зорієнтовано на формування у студентів мовнокомунікативних компетенцій. У ньому розглянуто загальні відомості з курсу культури сучасної української мови, стилістичну диференціацію сучасної української мови, специфіку професійної, наукової і ділової мови, текстові норми наукового та офіційно-ділового стилів, правила оформлення наукової роботи і ділових паперів. Особливу увагу приділено культурі публічного виступу, діалогу, етиці мовного і професійного спілкування. Засвоєнню проблематики, наближенню знань до практичних потреб сприятимуть запропоновані завдання та вправи, додатки, короткий термінологічний словник. Для студентів вищих

навчальних закладів. Прислужиться тим, хто прагне ефективно використовувати мовний ресурс у всіх ділових ситуаціях.

ХІІ.

Рецензія на реферат Данилів Ганни Андріївни «Теорії моногенезу та полігенезу у мовознавчій науці»

У роботі висвітлено природу моногенезу і полігенезу як мовного явища крізь призму поглядів відомих мислителів, учених.

Актуальність дослідження не викликає сумніву, оскільки питання моно- і полігенезу залишається сьогодні дискусійним і недостатньо вивченим.

Рецензована праця складається з трьох розділів, кожен з яких постає аналітико-критичним і системно-пошуковим поглядом на окреслену лінгвістичну проблему.

Авторка концентрує увагу на історичних аспектах проблеми походження мови, детально розглядає картину витоків явища моногенезу у світлі традиційних та сучасних теорій. Зокрема, аналізує лінгвістичні концепції К. Аткінсона, А. Шлейхера, А. Вержбовського, М. Данна. Окремо розглянуто теорію полігенезу у світлі вчень М. Марра, Й. Шмідта, М. Трубецького.

Досить ємний і змістово насичений пункт 2.1. другого розділу, присвячений питанню мовного онтогенезу як предметові наукової уваги К. Аткінсона. З'ясовано, що теоретичні висновки, запропоновані дослідником, не завжди збігаються з реальними фактами.

Стрижневою тезою дослідження є думка про те, що важко прийняти лише одну з гіпотез – моногенезу чи полігенезу. Попри те, що обидва протилежні підходи щодо походження мови отримали своє раціональне зерно, все ж таки, як вважає Данилів Г. А., більш поширеною у науковому світі є теорія моногенезу.

Серед моментів, на які слід було звернути більше уваги, назовемо такі: чіткішого формулювання потребують висновки до розділів, необхідне уніфіковане подання прізвищ та ініціалів.

Робота виконана на належному науковому рівні, містить висновки, що становлять теоретичний і практичний інтерес.

Реферат заслуговує оцінки «відмінно».

к. ф. н., доцент
кафедри української мови
ЛНУ імені Івана Франка

О. М. Палійчук

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

I. БІОЛОГІЧНІ ТЕРМІНИ

Абіотичні фактори	фактори неорганічного походження
Акрон	головна лопать членистоногих
Амебоїдний рух	пересування в амебі деяких клітин
Базальне тільце	внутрішньоклітинна структура еукаріотів
Безхребетні або хребта	тварини, в яких на відміну від хребетних немає хорди
Біоценоз	сукупність живих організмів
Вегетативний полюс	найбагатша на поживні речовини частина (ділянка) яйця
Гетерогенез або більше поколінь	зміна способів розмноження в організмів протягом двох
Гетеротрофи	організми, які живляться органічними речовинами
Гідробіонти	організми, що живуть у водному середовищі
Генотип батьків	сукупність усіх генів організму, успадкованих ним від
Джгутики	ниткоподібні рухливі відростки клітин
Ентомологія	наука, що вивчає комах

Епітелій	тканина, що вкриває тіло тварин
Зоофаги	організми, які живляться тваринною їжею
Зябра	органи дихання водяних тварин
Інфузорії	одноклітинні тварини
Ксерофіли	тварини, пристосовані до посушливих умов життя
Кутикула	шар щільної речовини, що вкриває поверхню клітин епітелію
Лялечка	одна із стадій розвитку комах
Міоцити	м'язові клітини
Нейрони	нервові клітини

Оцвітина – зовнішні покривні частини квітки, які захищають тичинки та маточку і сприяють запиленню.

Пагін – стебло з листям і бруньками, яке утворюється протягом одного вегетаційного періоду.

Пектин – полісахарид, що є компонентом клітинної оболонки бактерій, грибів та рослин.

Поліфаги – організми, здатні споживати різні за походженням продукти.

Прилистки – листкоподібні утворення біля основи листка, які захищають молодий листок та пазушну бруньку.

Примати – ряд найбільш організованих (насамперед розумово) ссавців, до яких належать мавпи та людина.

Прищеп – живець рослини або брунька, які приживлюються на іншу рослину, яка звичайно має власний корінь.

Регенерація — відновлення організмом втрачених або ушкоджених органів і тканин, а також відновлення цілого організму з його частини.

Рибосоми — найдрібніші органи клітини, функцією яких є синтез білка; єдині серед органел, що не мають мембрани.

Симбіоз — усі типи співіснування організмів різних видів.

Стебло — осьовий вегетативний орган рослини, що має необмежений верхівковий ріст,

Суцвіття — спеціалізований квітконосний пагін, який має квітки та видозмінені листки.

Фауна — сукупність видів тварин, що живуть на певній території.

Фітофаги — тварини, що живляться рослинами.

Флора — сукупність видів рослин на певній території, яка склалася історично.

Фотосинтез — процес утворення зеленими рослинами органічних речовин з вуглекислого газу та води за допомогою світлової енергії, що поглинається хлорофілом.

Хорда — первинна кістякова вісь у хордових тварин і людини.

Щеплення — пересаджування стеблового живця або бруньки однієї рослини (прищепи) на стебло іншої рослини (підщепи) з наступним їх ростом (яблуня, груша тощо).

II. ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Аукціон — відкриті (публічні) торги на конкурсній основі, де покупцем стає той, хто запропонував максимальну ціну.

Банк — фінансово-кредитна установа, яка займається залученням і розміщенням грошових коштів (посередник на грошовому ринку). **Бізнес** — діяльність, що приносить дохід, або є джерелом збагачення.

Бізнес-план — комплексний план розвитку фірми, обґрунтування доцільності залучення позичкового капіталу.

Брокер — посередник, який за винагороду (відсоток від вартості операції) здійснює купівлю-продаж цінних паперів, товарів та інших об'єктів власності.

Бюджет держави – грошові доходи та видатки держави, її кошторис.

Девальвація – здешевлення грошей, яке проявляється через зменшення золотого вмісту грошової одиниці країни (за часів дії золотого стандарту) або зниження обмінного курсу грошової одиниці відносно іноземних валют.

Дезінфляція – зниження темпів росту інфляції або повне її припинення.

"Демографічний вибух" – стрімкий ріст населення планети, головним чином в країнах, що розвиваються.

Демонopolізація – заходи держава, спрямовані на розвиток і захист конкурентного середовища, недопущення або істотне обмеження проявів монополізму в економіці.

Демпінг – продаж товарів на ринках інших країн за цінами, нижчими від внутрішніх, з метою витіснення конкурентів. Розглядається як метод нечесної конкуренції, проти якого зазвичай застосовують антидемпінгові мита.

Деномінація – укрупнення грошової одиниці шляхом заміни у певній пропорції старих грошових знаків на нові.

Депозит – грошові активи, що вкладені у банк з метою одержання відсотків.

Дефолт – невиконання державою своїх фінансових зобов'язань перед кредиторами, відмова від сплати боргу.

Диверсифікація – розподіл інвестицій між різними об'єктами з метою зниження ризику.

Дивіденд – дохід, який отримує акціонер з чистого прибутку акціонерного товариства.

Дилер – біржовий посередник, котрий проводить операції від свого імені та за власний кошт.

Дисконт – знижка з ціни (наприклад, банки скуповують векселі фірм за цінами нижче їх номіналу).

Дисконтування – процедура, що дає змогу визначити сьогодишню цінність майбутнього доходу за існуючої норми позичкового процента.

Дискримінація на ринку праці — наймання працівників на умовах нерівної плати за послуги рівної продуктивності. Зазвичай така дискримінація чиниться за національною, расовою, релігійною, статевою та іншими ознаками.

Диспаритет цін ("ножиці цін") – невідповідність між продажними цінами на ринку сільгосппродукції (занижені ціни) та цінами на ринку промислових товарів (завищені ціни).

Дистриб'ютор – посередник (фізична чи юридична особа), який реалізує споживачам або дрібним торговцям продукцію, придбану оптом у виробника.

Економіка – економічна наука, що вивчає принципи розподілу обмежених виробничих ресурсів з метою забезпечення максимального добробуту людини і суспільства в цілому.

Економічна безпека – спроможність країни власними силами і ресурсами нейтралізувати деструктивні чинники, що несуть загрозу національним економічним інтересам і державі.

Інфляція – стійке зростання загального, або середнього, рівня цін на товари й послуги, спричинене порушенням закону грошового обігу.

Інфраструктура – сукупність галузей і сфер, які створюють умови для функціонування виробництва.

Іпотека – застава нерухомого майна для одержання кредиту.

Консалтинг — здійснюване на комерційних засадах управлінське консультування. **Консолідований державний бюджет** — бюджет центрального уряду та бюджети місцевих органів влади.

Консорціум — тимчасова добровільна угода кількох фірм, банків, а можливо, і органів державної влади, щодо спільної реалізації певного проекту, який потребує значних інвестицій.

Контрольний пакет акцій — кількість акцій, достатня для реального контролю за діяльністю акціонерного товариства.

Концентрація виробництва (капіталу) — процес поступового нарощування виробництва, виростання великих підприємств за рахунок власних і позичкових фінансових ресурсів.

Концерн — найбільш поширена форма корпорації у промисловості, для якої характерним є багатогалузевий характер діяльності, поєднання жорсткого централізованого управління щодо капіталовкладень з широкою господарською самостійністю підприємств.

Концесія — надання в експлуатацію іноземному інвестору на певний період об'єктів державної власності.

Ліцензування — видача державними органами дозволу на право займатися певним видом діяльності.

Лобізм — вплив на політичні рішення з метою створення сприятливих умов для діяльності певного бізнесу чи фірм.

Макроекономіка — напрям (розділ) економічної теорії, що вивчає економіку країни в цілому, як систему національного господарства; в центрі її уваги, зокрема, національний продукт і дохід, безробіття та інфляція, економічне зростання та циклічні коливання ділової активності. **Маркетинг** — вид фахової діяльності, яка спеціалізується на вивченні споживацьких потреб з метою їх найповнішого задоволення.

Мікроекономіка — напрям (розділ) економічної теорії, що вивчає поведінку окремих економічних суб'єктів (домогосподарств, фірм), мотиви прийняття ними економічних рішень та їх взаємодію на ринку. **латоспроможність** — здатність виконати боргові зобов'язання за рахунок майна (активів). **Повна зайнятість** — стан зайнятості, за якого безробіття не перевищує своєї природної норми.

Податки — обов'язкові і першочергові платежі економічних суб'єктів у бюджет держави та місцевих органів самоврядування, здійснювані для фінансування суспільних витрат у визначеному законодавством порядку.

III. ІСТОРИЧНІ ТЕРМІНИ

Абсолютна монархія – форма правління, за якою влада (законодавча, виконавча, судова) цілковито належить одній особі (цареві, королю, імператору).

Автократія (самодержавство) – система управління, що виявляється у необмеженій і безконтрольній владі однієї особи.

Автономія – відносно самостійні у здійсненні державної влади або місцевого самоврядування територіальні утворення у межах певної держави.

Авторитаризм – система влади, що характерна для антидемократичних політичних режимів. Влада концентрується в руках однієї особи або одного державного органу, при цьому занижується або виключається роль представницьких інститутів влади, ущемляються основні політичні права і свободи. Крайня форма авторитаризму – тоталітаризм.

Анексія (лат. annexio — приєднання) — насильницьке приєднання, загарбання однією державою всієї (або частини) території іншої держави, народу.

Аннали – (лат. annales, від annus – рік) давньоримські, а також середньовічні літописи. У широкому значенні – запис найбільш значних подій за роками.

Антанта (франц. Entente – згода) – військово-політичний союз між Великобританією, Францією та царською Росією, створений 1904 – 1907 рр. на противагу т. зв. Троїстому Союзу (Німеччина, Австро-Угорщина, Італія) в боротьбі за перерозподіл світу.

Аристократія (грец. aristokratia - влада найкращих, найзнатніших) – форма правління, за якої державна влада належить привілейованій меншості; вищий, привілейований стан (група) певного суспільства, що володіє особливими правами чи можливостями.

Артефакт (arte штучно; factus зроблений) – річ, предмет, що є продуктом цілеспрямованої людської діяльності (на відміну від природних об'єктів).

Археологія – самостійна історична дисципліна, що вивчає первісні, стародавні та середньовічні пам'ятки.

Бонапартизм – одна з форм диктатури буржуазії, яка спирається на армію; реакція на прогресивні перетворення в суспільстві в умовах революції.

Боністика – допоміжна історична дисципліна, яка вивчає історію паперових грошей.

Бояри – верхівка панівного класу феодального суспільства в Київській Русі

Брахіграфія – різновид палеографії, яка вивчає скорочення у письмі.

Братства – національно-релігійні громадські організації православних міщан (жителів міст) України та Білорусі, які виникли в XVI ст.

Васал (лат. vassus – слуга) – феодал (у середньовічній Західній Європі), який одержував земельне володіння від могутнішого феодала-сеньйора

Віче — народне зібрання, форма громадського волевиявлення часів Київської Русі. Існувало поряд із владою князя і було безпосереднім продовженням родоплемінних порядків, коли всі члени роду брали участь у вирішенні спільних справ.

Вотчина — одна з форм феодальної власності часів Київської держави, яку власник мав право передати у спадщину, продати, обміняти, поділити тощо. Термін походить від слова "отчина" — батькова власність.

Геноцид (грец. genos – рід і лат. caedo – вбиваю) – здійснювані владою масові переслідування, гоніння і навіть знищення певної національної, етнічної, расової, соціальної, культурної, релігійної спільноти.

Геополітика (грец. geo – земля і politika – політика) – політологічна концепція, що вбачає в політиці якоїсь держави визначальну роль географічних чинників (просторове розташування країни, клімат, розмір території, кількість населення, наявність природних ресурсів та ін.).

Гласність – один із найважливіших принципів демократизму, який полягає у невід'ємному праві кожного громадянина на отримання повної та вірогідної інформації з будь-якого питання громадського життя, що не становить державної чи військової таємниці.

Городові козаки – частина українського козацтва, яке проживало не на Січі, а на волостях або городах – землях, що були під владою місцевої адміністрації Великого князівства Литовського; назва козацького стану у XVII—XVIII ст., до якого належали особи, внесені до козацьких списків (компутів).

Данина – найдавніша форма оподаткування населення, яка в різних історичних епохах здійснювалася у формі прямого державного податку, військової контрибуції, феодальної ренти тощо.

Демагогія – форма свідомого введення в оману широких мас, спекуляція на реальних труднощах і проблемах, потребах і сподіваннях людей з метою досягнення політичного успіху.

Демократія (грец. demos — народ; cratos - влада) — форма державно-політичного устрою суспільства, яка ґрунтується на визнанні народу джерелом влади.

Депортація (лат. deportatio — вигнання, вислання) – примусове виселення з місця постійного проживання, навіть вигнання за межі держави, особи чи групи осіб, частини населення, визнаних правлячим режимом як соціальне небезпечні.

Держава – форма організації суспільства, носій публічної влади, сукупність взаємопов'язаних установ і організацій, які здійснюють управління суспільством від імені народу.

Деспотизм – система державного устрою, необмежена монархія, яка характеризується

абсолютним свавіллям влади та безправ'ям підданих; самовладдя, жорстоке придушення волевиявлення народу.

Династія – кілька монархів з одного й того ж роду, які змінюють один одного на престолі з правом успадкування.

Дружина – загін воїнів, об'єднаних навколо вождя племені, згодом князя, короля, збройні загони в Київській державі, які становили постійну військову силу, члени якої брали участь в управлінні князівством та особистим господарством князя.

Доктрина – систематизоване філософське, політичне чи ідеологічне учення, сукупність принципів, концепцій.

Експансія – розширення сфери впливу держав, громадських груп, організацій, здійснюване насильницькими або іншими подібними засобами.

Етнонаціональні відносини – відносини між суб'єктами національно-етнічного розвитку – націями, народностями, національними групами та їх державними утвореннями.

Етнополітика – це сфера суспільного життя в багатонаціональних державах, до якої відносяться політичні взаємовідносини державної нації з етнічними групами всередині держави, а також етнічних груп між собою.

Етнос – позачасова, позатериторіальна, позадержавна спільнота людей, об'єднана спільним походженням, культурою, мовою, історією, традиціями та звичаями, самосвідомістю та етнонімом (назвою).

Закон – нормативно-правовий акт, що приймається з ключових питань суспільного, державного життя і має вищу юридичну силу.

Земства – органи місцевого (земського) самоврядування, створені, згідно з земською реформою 1864 р., у більшості губерній Європейської Росії, в т. ч. України.

Імперія – велика держава, що складається з метрополії та підпорядкованих центральній владі держав, народів, які примусово інтегровані до єдиної системи політичних, економічних, соціальних та культурних взаємозв'язків. І. виникають внаслідок загарбання територій, колонізації, експансії, інших форм розширення впливу наддержави.

Історіографія (грец. «історія» та «пишу») – 1) сукупність «вторинних текстів» з якогось конкретного історичного питання; 2) наука, яка вивчає специфіку та закономірності провадження історичних досліджень, особливості творчої праці істориків, тобто – наука про історичну науку.

Історіософія (грец. historia та sophia мудрість) – сукупність суспільно-світоглядних ідей, які складають ціннісний каркас в філософському осмисленні історії.

Історія – (грец. historia - розповідь про минуле, про пізнане), процес розвитку природи і суспільства; комплекс суспільних, гуманітарних і інших наук (історична наука), що вивчають минуле людства у всій його конкретності і різноманітті. Досліджує факти, події і процеси на базі історичних джерел.

Коаліція – об'єднання, союз на добровільних засадах держав, групи держав, політичних партій тощо для досягнення спільної мети (наприклад, для формування уряду та участі в ньому).

Консерватизм – політична ідеологія і практика суспільно-політичного життя, зорієнтована на збереження і підтримання існуючих форм соціальної структури, традиційних цінностей і морально-правових засад.

Конституція – основний закон держави, що закріплює суспільний і державний устрій, порядок утворення, принципи організації та діяльності державних органів, виборчу систему, основні права та обов'язки громадян.

Контрибуція – примусові грошові або натуральні побори з населення; грошова сума, яку за умовами мирного договору держава-переможниця стягує з переможеної держави.

Конфедерація – союз суверенних держав, які зберігають незалежність і об'єднані для досягнення певних спільних цілей (переважно зовнішньополітичних, воєнних), для координації своїх дій.

Культ особи – єдиновладдя тоталітарного типу, часто релігійного характеру, що означає раболіпство, сліпе поклоніння «божеству». Легітимація – процес здобуття суспільного визнання та підтримки соціальними та політичними суб'єктами.

Легітимність – соціальне визнання, виправданість, обґрунтованість та значущість складових соціально-політичних процесів.

Лібералізм – політична та ідеологічна течія, що об'єднує прихильників парламентського ладу, вільного підприємництва та демократичних свобод і обмежує сфери діяльності держави.

Монархія – форма правління, за якої верховна влада формально (повністю або частково) зосереджена в руках однієї особи – глави держави – спадкоємного монарха.

Монетаризм (< фр. monétaire грошовий, фінансовий) – економічна теорія, за якою грошова маса, що знаходиться в обігу, відіграє вирішальну роль в економічній політиці держави.

Наратив (лат. nārratio розповідь, оповідання) – описові історичні джерела.

Наративний – оповідальний.

Націоналізм – ідеологія і політика, які проголошують націю однією з найвищих цінностей, стверджуючи, що нація має бути вільною, окремим політичним цілим (автономією, суверенною державою).

Національно-визвольний рух — боротьба народів, спрямована на ліквідацію іноземного панування, іноземного гноблення і завоювання національної незалежності, реалізацію нацією її права на самовизначення, створення національної держави.

Нація – історична спільність людей, що складається у процесі формування спільності території, економічних зв'язків, мови, етнічних особливостей культури та характеру.

Нова Січ – соціально-політична та військова організація запорізьких козаків на р.Підпільна у 1734-1775 роках.

Олігархія (грец. oligarchia – влада небагатьох) – політичне та економічне панування, влада, правління невеликої групи людей, а також сама правляча група. Термін було запроваджено Платоном і Арістотелем у V – IV ст. до н. е. для позначення однієї з найгірших, на їхню думку, форм правління, коли «владарюють багаті, а бідні не беруть участі у правлінні». Розрізняють О. аристократичну і фінансову.

Опозиція (лат. oppositio – протиставлення) – протидія, опір певній політиці, політичній лінії, політичній дії; організація, партія, група, особа, які виступають проти панівної думки, уряду, системи влади, конституції, політичної системи в цілому.

Парламент (лат. parlare – говорити, розмовляти) – найвищий законодавчий і представницький орган влади в державі з республіканською формою правління, який обирається населенням.

Парламентаризм – система правління, згідно з якою законодавча влада належить виборному парламенту.

Плебісцит – усезагальне опитування громадян з метою виявити їхню думку, волю й позицію щодо якогось спільного й значущого питання.

Плюралізм – ідейно-регулятивний принцип суспільно-політичного й соціального розвитку, що випливає з існування декількох (чи багатьох) незалежних начал політичних знань і розуміння буття; система влади, заснована на взаємодії та протилежності дій політичних партій і громадсько-політичних організацій.

Повіт – адміністративно-територіальна одиниця, складова частина губернії.

Політика внутрішня – діяльність державних органів, установ, правлячих партій, спрямована на узгодження інтересів окремих верств населення країни, на певне їх підпорядкування та можливе за конкретних умов задоволення, на збереження існуючого стану в суспільстві або на цілеспрямоване його перетворення, на забезпечення цілісності, взаємозв'язку і взаємодії окремих сфер суспільства.

Політика зовнішня – загальний курс держави в міжнародних справах, який регулює відносини з іншими державами та міжнародними організаціями відповідно до потреб, цілей і принципів її внутрішньої політики.

Посадник – місцевий представник князівської влади.

Радикал – прихильник крайніх, рішучих дій, поглядів.

Революція – докорінна якісна зміна, різкий стрибкоподібний перехід від одного якісного стану до іншого, від старого до нового; докорінний переворот у житті суспільства, який приводить до ліквідації віджилого суспільного ладу й утвердження нового.

Реєстрові козаки – частина українських козаків, узятих урядом Речі Посполитої на військову службу і внесених в особливий список (реєстр).

Республіка – форма державного правління, за якої вища влада належить виборним представницьким органам, а глава держави обирається населенням або представницьким органом.

Референдум – спосіб прийняття законів та інших рішень з найважливіших питань суспільного життя прямим волевиявленням громадян через усенародне голосування.

Сейм – станово-представницький орган за доби феодалізму в Чехії, Польсько-литовській державі; верховний орган державної влади і законодавчий орган Польщі.

Сепаратизм – рух за територіальне відокремлення тієї чи іншої частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономії за національними, релігійними чи мовними ознаками.

Смерд – селянин (у Давній Росії), який належав до селянської общини й отримував від князя землю, сплачуючи йому данину.

Соціал-демократія – ідеологічна й політична течія, яка виступає за здійснення ідей соціалізму в усіх сферах суспільного життя; на відміну від комуністичної течії, соціал-демократія принципово стоїть на демократично-реформистському шляху суспільних перетворень.

Соціалізм – вчення і теорії, які стверджують ідеал суспільного устрою, заснованого на суспільній власності, відсутності експлуатації, справедливому розподілі матеріальних благ і духовних цінностей залежно від затраченої праці, на основі соціально забезпеченої свободи особистості.

Суверенітет (франц. *souverainete* – верховна влада) – незалежне від будь-яких сил, обставин і осіб верховенство; незалежність держави у зовнішніх і внутрішніх справах.

Тисяцький – начальник гарнізону, так званої тисячі, що поділялася на сотні.

Тіун – найближчий помічник посадника або волостеля.

Тоталітаризм – спосіб організації суспільства, який характеризується всебічним і всеохопним контролем влади над суспільством, підкоренням суспільної системи державі, колективними цілями, загальнообов'язковою ідеологією.

Узурпація – насильницьке, протизаконне захоплення влади або присвоєння чужих прав на щось, чужих повноважень.

Унітарна держава – єдина держава, поділена на адміністративно-територіальні чи національно-територіальні одиниці, які не мають політичної самостійності, статусу державного утворення.

Фашизм (італ. *fascismo* — пучок, в'язка) — ідейно-політична течія, що сформувалася на основі синтезу сутності нації як вічної та найвищої реальності та догматизованого принципу соціальної справедливості; екстремістський політичний рух, різновид тоталітаризму.

Федерація – союзна держава, до складу якої входять державні утворення – суб'єкти федерації.

Форма правління – організація верховної державної влади, порядок утворення її органів та їх взаємини з населенням.

Холоп – підневільна особа, близька за суспільним становищем до раба; пізніше – двірський слуга, кріпак.

Хроніка (грец. *chronika*, від *chronos* – час) – запис історичних подій у хронологічній послідовності, один з основних видів середньовічного історичного твору (літописи Київської Русі).

Централізація – політичний процес, на основі якого формується централізм як управлінська політична система з властивими їй вертикальною структурою та субординацією, концентрацією влади в єдиному центрі.

Челядь – раби, полонені, які знаходилися під владою хазяїна, зовсім безправні особи.

Шляхта – світські дрібні та середні феодали у країнах Центральної Європи (Польща, Литва, Україна та ін.).

Шовінізм (походить від прізвища капрала наполеонівської армії Н.Шовена) – агресивна форма націоналізму, проповідь національної виключності, протиставлення інтересів однієї нації інтересам іншої нації; схильність до розпалювання національної ворожнечі й ненависті.

IV. МАТЕМАТИЧНІ ТЕРМІНИ

Абсциса	число, яке визначає положення деякої точки на площині або у просторі відносно осі X
Аксіома	твердження, яке приймається без доведення
Бісектриса	промінь, який виходить із вершини кута і поділяє його навпіл
Бічна грань	один із многокутників, які складають многогранник і не є його основою.
Відрізок	частина прямої, обмежена двома точками
Вектор	величина, що характеризується розміром, напрямом
Векторна величина	величина, що, окрім числового значення, характеризується напрямком у просторі

Векторне рівняння	рівняння, членами якого є вектори
Вертикальні кути	два кути, у яких сторони одного кута є продовженням сторін другого
Восьмикутник	плоска геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює вісім кутів
Гіпотенуза	сторона прямокутного трикутника, протилежна прямому куту
Геометрія	наука, яка вивчає властивості геометричних фігур
Геометрична фігура	будь-яке утворення з точок
Горизонтальна площина	площина, яка містить дві горизонтальні прямі, що перетинаються
Градус	одиниця вимірювання кутів
Діагональ	пряма лінія між двома несуміжними вершинами многокутника або між двома вершинами многогранника, які не знаходяться на одній його грані
Діаметр	хорда, що проходить через центр кола
Двогранний кут	кут, який утворюють дві площини, що перетинаються
Декартові координати	три числа, які характеризують положення точки у просторі
Доведення	процедура, за допомогою якої встановлюють істинність гіпотези чи будь-якого твердження
Дотичні кола	два кола, які мають лише одну спільну точку

Еліптичний конус	конус, основа якого еліпс
Замкнена ламана	ламана, кінці якої збігаються
Катет	одна з двох сторін, що утворюють прямий кут у прямокутному трикутнику
Квадрат	ромб, у якого всі кути прямі
Коло	геометричне місце точок площини, рівновіддалених від певної точки
Конус	тіло, отримане об'єднанням усіх променів, що мають спільний початок
Косинус	відношення катета, прилеглого до кута α , до гіпотенузи
Куб	правильний шестигранник, усі грані якого – квадрати
Кут	геометрична фігура, утворена двома променями, які виходять з одної точки
Ламана	відрізки, послідовно з'єднані один з одним через вершини під різними кутами
Медіана	пряма лінія, проведена з вершини кута трикутника до середини протилежної сторони
Многокутник	проста замкнена ламана, сусідні ланки якої не лежать на одній прямій
Об'єм	величина чого-небудь, вимірювана в кубічних одиницях

Піраміда	багатогранник, основою якого є многокутник, а бічні грані – трикутники, що мають спільну вершину.
Перпендикуляр	пряма, що перетинає певну пряму або площину під прямим кутом
Полівектор	вектор у багатовимірному просторі
Промінь	частина прямої, обмежена з одного боку точкою
Радіус	відстань від центра кола до будь-якої точки на колі
Ромб	паралелограм, у якого всі сторони рівні
Синус	відношення катета, протилежного куту α , до гіпотенузи
Сфера	замкнута поверхня, всі точки якої рівновіддалені від центра
Тангенс	відношення катета, прилеглого до кута α , до катета, протилежного куту α
Твірна	лінія, що своїм рухом утворює якусь поверхню
Точка дотику	точка, в якій відбувається дотик
Хорда	відрізок, що з'єднує дві точки кола

V. МУЗИЧНІ ТЕРМІНИ

A cappella (<i>а капела</i>)	хоровий спів без супроводу інструментів.
Акомпанемент	музичний супровід

Ансамбль	невеликий колектив музикантів, від двох до десяти – п'ятнадцяти осіб; злагодженість виконання
Арія	пісня
Бельканто	мистецтво співу; досконале володіння голосом
Варіації	музичний твір, в якому основна мелодія повторюється багато разів, але в іншому характері.
Гама	послідовність звуків один за одним по висоті, від тоніки до тоніки
Діапазон	відстань від найнижчого звуку, який може відтворити інструмент чи голос, до найвищого.
Дует	виконання музичного твору двома музикантами – двома співаками, двома інструменталістами чи співаком і інструменталістом.
Етюд	спеціальна п'єса навчального характеру, націлена на окремі технічні прийоми
Кода	додаткова заключна побудова, яка настає іноді в музичній п'єсі після основного заключного розділу.
Концертмейстер	акомпаніатор
мажор	лад, утворений великою терцією
мінор	лад, утворений малою терцією
менуєт	

октава	музичний інтервал, що охоплює всі сім щаблів звичайного звукоряду, який включає дванадцять півтонів.
реприза	повторення музичної теми
рояль	струнний ударно-клавішний інструмент, різновид фортепіано
такт	музичний рух, виділення сильної долі
тембр	забарвлення звуку
тенор	високий чоловічий голос
увертюра	вступна інструментальна музика до опери
унісон	злите звучання двох або кількох звуків однієї висоти
хорал	хоровий церковний спів
хормейстер	керівник хору, хоровий диригент

VI. ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕРМІНИ

Агнозія	порушення різних видів сприймання, що виникає внаслідок ураження кори головного мозку
Адаптація	пристосування організмів до конкретних умов існування
Акселерація	прискорений фізичний і фізіологічний розвиток дітей та підлітків
Актуалізація	перехід до дії, до стану активності того, що було лише потенційною можливістю
Алексія	відсутність чи недорозвиток мовлення, порушення здатності читати, яке виникає внаслідок органічного ураження мовних зон кори мозку

Амнезія порушення пам'яті з втратою здатності фіксувати, зберігати і відтворювати набуті знання

Апатія психічний стан людини, викликаний втомою, сильним переживанням або важким захворюванням, що виявляється у втраті інтересу та байдужості до навколишніх явищ і подій.

Астенія нервово-психічна слабкість, яка виникає внаслідок інфекційних, соматичних захворювань чи після черепно-мозкової травми

Афазія повна або часткова втрата мови, зумовлена локальними ураженнями головного мозку

Афект сильне, бурхливе емоційне переживання

Воля свідоме і цілеспрямоване регулювання людиною своєї діяльності

Генезис походження, виникнення; історія закономірного розвитку

Гіперкінез мимовільні, надмірні рухи, велика група рухових розладів, що виникають при порушеннях нервової системи

Дефектологія наука про психофізичні особливості розвитку дітей з фізичними і психічними недоліками, закономірності їх виховання, навчання

Диференційна психологія галузь психології, яка вивчає психічні відмінності між окремими індивідами і групами

Емпатія здатність емоційно відгукуватися на переживання іншої людини, що виявляється у співчутті, співпереживанні, співстражданні

Інтелект пізнавальна діяльність людини; мислення

Інфантилізм затримка в розвитку організму, збереження в дорослому стані фізичної будови або поведінки, властивих дитячому віку

Криза нормативний, нестабільний процес, який виникає під час переходу людини від одного вікового періоду до іншого

Манія психічний розлад, що характеризується підвищеним настроєм, руховим і мовним збудженням

Метапізнання здатність людини рефлексувати у сфері мислення

Моторика сукупність рухових реакцій

Мутизм припинення мовного спілкування, що виникає внаслідок психічної травми

Онтогенез індивідуальний розвиток організму від моменту його зародження до кінця життя

Психіка властивість високоорганізованої матерії, що полягає у віддзеркаленні об'єктивної реальності у формі відчуттів, уявлень, думок, вольових дій

Психокорекція цілеспрямована зміна властивостей і якостей особистості психологічними методами

Поведінка сукупність дій індивіда у процесі взаємодії з середовищем

Психогенний зумовлений психічною травмою

Сенситивний вік вік оптимальних можливостей для розвитку психічної діяльності

Увага спрямованість психічної діяльності

на об'єкт, зосередженість на ньому

Фобії

нав'язливі стани страху

Фрустрація

психічний стан, що характеризується сильними негативними переживаннями, які виникають при неможливості задоволення яких-небудь потреб

VII. СПОРТИВНІ ТЕРМІНИ

Аквааеробіка – система фізичних вправ у воді, яка поєднує елементи плавання, гімнастики, стретчингу, силових вправ.

Армреслінг – рукоборство.

Батерфляй – стиль плавання на животі, в якому ліва і права частини тіла одночасно здійснюють симетричні рухи.

Бобслей – вид спорту – швидкісний спуск спеціально обладнаною трасою на керованих дво- або чотиримісних санях.

Бейсбол – спортивна гра з м'ячем і битою, яка відбувається між двома командами з дев'яти гравців.

Гольф – гра, за правилами якої м'яч заганяють клюшкою в лунки через різні штучні перешкоди.

Загальна фізична підготовка – підготовка, спрямована на підвищення рівня фізичного розвитку, загальної рухової підготовленості як передумов успіху в різних видах діяльності.

Здоров'я – „резервні потужності" організму, потрібні для забезпечення його оптимального функціонування в умовах несприятливого впливу різноманітних чинників.

Зимові види спорту – збірна назва видів спорту (спортивних ігор) на ковзанах, лижах і різних санях, змагання з яких проводяться на льоду й снігу.

Зовнішня структура фізичної вправи – видима сторона вправи, яка характеризується співвідношенням просторових, часових і динамічних параметрів руху.

Індекс витривалості – різниця між часом подолання довгої Дистанції і часом на цій дистанції, який показав би випробуваний, якби подолав її зі швидкістю, показаною ним на короткій дистанції.

Інструктування – система рекомендацій і вказівок, які розкривають порядок і спосіб досягнення мети, вирішення завдань.

Координаційна витривалість – здатність людини тривалий час виконувати складнокоординаційні вправи, без порушення ритму їх виконання, рівноваги та взаємоузгодженості.

Кроль – (англ. crawl – повзання) найшвидший і найпоширеніший спортивний спосіб плавання на короткій і довгій дистанції.

Матч – змагання між двома чи декількома спортсменами, командами.

Плеймейкер – гравець, який у складі команди визначає тактику гри в нападі.

Плей-оф – післясезоння, фінал, гра чи серія ігор, які проводяться після закінчення сезону для визначення чемпіона.

Рефері – суддя, людина, яка контролює хід спортивного змагання.

Рівновага – це здатність людини зберігати стійку позу у статичних та динамічних умовах, за наявності опори та без неї.

Рух – моторна функція організму, що виражається у зміні положень тіла або окремих його частин.

Рухова діяльність – поєднання декількох специфічних рухових дій.

Рухова реакція – здатність людини відповідати окремими рухами або руховими діями на різноманітні подразники.

Сила – здатність переборювати зовнішній опір м'язовими зусиллями.

Силова витривалість людини – здатність якомога продуктивніше тривалий час долати помірний зовнішній опір.

Софтбол – командна спортивна гра з м'ячем, різновид бейсболу на майданчику меншого розміру.

Спорт – органічна частина фізичної культури, особлива сфера виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності. Сприяють розвиткові якостей і навичок, потрібних для різних військових спеціальностей.

Стартове положення – стан «оперативного спокою», в якому немає зовнішніх рухів, але концентровано втілюється цілеспрямованість до дії.

Статична силова витривалість – силова витривалість, пов'язана з необхідністю тривалий час напружувати м'язи або утримувати пози.

Тайм-аут – коротка перерва в спортивному змаганні, метою якої є відновлення сил, вироблення стратегії гри.

Темп – частота повторення циклів руху або кількості рухів за одиницю часу.

Техніка фізичних вправ – способи виконання рухової дії, за допомогою яких рухове завдання вирішується з відносно більшою ефективністю.

Фізична витривалість – здатність долати втому у процесі рухової діяльності.

Фізична культура – сукупність досягнень суспільства у створенні і раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного удосконалення людини.

Фізична культура особистості – сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються в її активній діяльності, спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя.

Фізична освіта – засвоєння людиною в процесі спеціального навчання системи раціональних способів керування своїми рухами, необхідного в житті фонду рухових умінь, навичок і пов'язаних з ними знань.

Фізична підготовленість – рівень розвитку рухових якостей і рухових навичок.

Фізичне навантаження – додаткова, порівняно зі станом спокою, функціональна активність організму, потрібна для виконання фізичної вправи; це певна міра впливу рухової активності людини на організм, що супроводжується підвищенням (відносно стану спокою) рівнем його функціонування.

Фізичні вправи – рухові дії, які спрямовані на вирішення завдань фізичного виховання і підпорядковані його закономірностям.

Фізичні якості – розвинуті у процесі виховання і цілеспрямованої підготовки рухові задатки людини, які визначають її можливості успішно виконувати певну рухову діяльність.

Футбол – командний вид спорту, в якому беруть участь дві команди по одинадцять гравців зі сферичним м'ячем.

Хет-трик – три голи, забиті гравцем упродовж одного матчу.

Циклічні фізичні вправи – фізичні вправи, у яких певна ланка руху стереотипно повторюється протягом усієї дії.

Швидкісна сила – властивість спортсмена долати опір із високою швидкістю м'язового скорочення.

Швидкісно-силова витривалість – здатність виконувати досить тривалий час силові вправи з максимальною швидкістю.

Швидкість руху – просторово-часова характеристика, яка визначається переміщенням тіла у просторі за одиницю часу.

Шейпінг – система спеціальних фізичних вправ для жінок, що сприяють удосконаленню фігури.

Шорттрек – вид швидкісного бігу на ковзанах, який проводиться на хокейному майданчику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. О. Сербенської : посібник. – Львів : Світ, 1994. – 152 с.
2. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / [О. Сербенська, М. Білоус, Х. Дацишин та ін.]; за заг. ред. О. Сербенської : навч. посібник. – 2-е вид., доповн. і перероб. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 258 с.
3. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович. – К. : Либідь, 1991. – 256 с.
4. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посібник / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 432 с.
5. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 476 с.
6. Винницький В. М. Акцентуаційні етюди: Монографія / В. М. Винницький. – Львів – Жовква: Місіонер, 2004. – 280 с.
7. Винницький В. М. Українська акцентна система: становлення, розвиток / В. М. Винницький. – Львів: Біблос, 2002. – 578 с.
8. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди / Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. – К. : Унів. в-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.
9. Вихованець І. Р. У світі граматики / І. Р. Вихованець. – К.: Рад. шк., 1987. – 191 с.
10. Волощак М. Й. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації / М. Й. Волощак. – 2-ге вид., доповн. – К. : Вид. центр „Просвіта”, 2003. – 160 с.
11. Галузинська Л. І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням) / Л. І. Галузинська, Н. В. Науменко, В. О. Колосюк. – К. : Знання, 2008.

12. Ганич, Д. І. Словник лінгвістичних термінів [Текст] / Д.І. Ганич, І.С. Олійник. – К. : Вища шк., 1985. – 360 с.
13. Глущик С.В. Сучасні ділові папери : навч. посібник для вищ. та серед. спец. навч. закл. / С.В. Глущик, О.В. Дияк, С.В. Шевчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : А.С.К., 2002. – 400 с.
14. Головач, А.С. Зразки оформлення документів. Для підприємств та громадян / А.С. Головач. – Донецьк : Сталкер, 1997. – 352 с.
15. Головащук І. Складні випадки наголошення. Словник – довідник / І. Головащук. – К.: 1995. – 191 с.
16. Голосовська Г. Г. Українська мова для всіх: навч. посіб. / Г. Г. Голосовська. – К.: ВЦ «Академія», 2013. – 216 с.
17. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.
18. Ділова українська мова / за ред. О.Д. Горбула. – К.: Знання, 2004. – 222 с.
19. Дудик П. С. Стилїстика української мови: Навч. посібник / П. С. Дудик. – К.: Вид. центр «Академія», 2005. – 368 с.
20. Жайворонок В. В. Українська мова в професійній діяльності: Навч. посіб. / В. В. Жайворонок, В. М. Бріцин, О. О. Тараненко. – К. : Вища школа, 2006. – 431 с.
21. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А. П. Загнітко, І. С. Данилюк. – Донецьк : БАО, 2004. – 480 с.
22. Зорівчак Р. П. «Боліти болем слова нашого...»: Поради мовознавця. – 2-ге вид., допрац. і доповн. / Р. П. Зорівчак. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 176 с.
23. Зубков М. Сучасне українське мовлення / М. Зубков. – К. : Торсінг, 2001. – 384 с.
24. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Вид. 4-е, доповнене / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич: «Відродження», 1994. – 220 с.

25. Капелюшний А.О. Стилїстика й редагування [Текст] : практ. словник-довідник журналіста / А.О. Капелюшний. – Л. : ПАІС, 2002. – 575 с.
26. Караванський С. Секрети української мови / Святослав Караванський. – К. : УКСП „Кобза”, 1994. – 152 с. Коваль А. П. Культура ділового мовлення / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1974. – 223 с.
27. Коваль А. П. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А. П. Коваль. – К.: Либідь, 2001. – 312 с.
28. Кочан І. М. Культура рідної мови / І. М. Кочан, А. С. Токарська. – Львів : Світ, 1996. – 232 с. Культура фахового мовлення : навч. посібник / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. – 496 с.
29. Кравець Л. В. Стилїстика української мови: Практикум: Навч. посіб. / За ред. Л. І. Мацько. – К.: Вища шк., 2004. – 199 с.
30. Культура української мови : довідник / за ред. В. М. Русанівського. – К., 1990. – 394 с.
31. Літературна мова у просторі національної культури / Відп. ред. Л.І. Шевченко. – К.: Вид.- поліграф. центр «Київський університет», 2004. – 135 с.
32. Мала філологічна енциклопедія / [уклали О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк] / – К. : Довіра, 2007. – 478 с.
33. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком / Лариса Масенко. – К. : Вид. дім “КиєвоМогилянська академія”, 2011. – 135 с.
34. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики / Л. Масенко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
35. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. 3-є вид. – К.: Каравела, 2009. – 352 с.
36. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : Вид. центр „Академія”, 2007. – 360 с.
37. Михайлик В. О. Українська мова професійного спілкування [Текст] : навч. посібник / В. О. Михайлик. – К. : Професіонал, 2005. – 496 с.

38. Мозговий В.І. Ділова мова у професійному спілкуванні [Текст] : навч. посібник / В.І. Мозговий. – Донецьк : Альфа-прес, 2004. – 288 с.
39. Мозговий В.І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс: навч. посібник / В.І. Мозговий. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 590 с.
40. Новий російсько-український словник-довідник / С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, К. В. Ленець, Л. О. Пустовіт. – К. : Довіра, 1996. – 797 с.
41. Олійник О. Світ українського слова / О. Олійник. – К.: «Хрещатик», 1994. – 416 с.
42. Олійник О. Б., Шинкарук В. Д., Гребеницький Г. М. Ділове мовлення. Навч. посіб. / О. Б. Олійник, В. Д. Шинкарук, Г. М. Гребеницький. – К.: Кондор, 2009. – 262 с.
43. Орфоепічний словник української мови: у 2 т. – К., 2001.
44. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика / М. І. Пентилюк. – К. : Вежа, 1994. – 240 с.
45. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова / Г. Півторак. – К., 1993. – 200 с.
46. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наук. думка, 1976. – 267 с.
47. Погиба Л. Г. Українська мова фахового спрямування : підручник / Л. Г. Погиба, Т. О. Грибіниченко, Л. М. Голіченко. – К. : Кондор, 2012. – 350 с.
48. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради : [навч. посібник] / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1999. – 240 с.
49. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Любідь, 2013. – 360 с.
50. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький. – Львів : Сполом, 2001. – 223 с.
51. Радевич-Винницький Я. Мовна складова національного буття: студії з української лінгвонаціології / Я. Радевич-Винницький. – Київ; Дрогобич: Посвіт, 2013. – 268 с.

52. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації / Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич: Вид. фірма «Відродження», 1997. – 360 с.
53. Рильський М. Т. Життя духовного основа: Статті й висловлювання про мову / М. Т. Рильський. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2007. – 160 с.: іл.
54. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2010. – 844 с.
55. Селігей П. О. Сучасне термінотворення: симптоми та синдроми / П. О. Селігей // Мовознавство. – 2007. – № 3. – С. 48-61.
56. Сербенська О. А. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей / О. А. Сербенська, М. Й. Волощак. – К. : Вид. центр „Просвіта”, 2001. – 204 с.
57. Сербенська. О. Культура усного мовлення. Практикум: Навчальний посібник / О. Сербенська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
58. Словник-довідник з культури української мови / [Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак]. – Львів, 1996. – 386 с.
59. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 3-тє вид., виправ. і доповнен. – К. : Алерта, 2012. – 696 с.
60. Словник іншомовних слів / Л.О. Пустовіт, О.І. Скопненко, Г.М. Сюта, Т.В. Цимбалюк. – К.: Довіра; Рідна мова, 2000. – 1018 с.
61. Термінологія // Українська мова : Енциклопедія. – К. : Укр. енциклопедія, 2000. – С. 631.
62. Ткаченко О. Б. Чи можуть бути в Україні дві загальнодержавні мови? (Відповідь прибічникам двомовності і деякі дотичні міркування) / О. Б. Ткаченко // Мовознавство. – 1999. – № 4-5.
63. Токарська А. С. Культура фахового мовлення правника : навч. посіб. / А. С. Токарська, І. М. Кочан. – Львів : Світ, 2003. – 312 с.
64. Тоцька Н. Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. Завдання і вправи / Н. Тоцька. – К., 1995.

65. Тоцька Н. І. Засоби милозвучності української мови / Н. Тоцька // Українське мовознавство. – К., 2000. – Вип. 22. – С. 3 – 5.
66. Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду: Док. і матеріали / Упоряд.: Л. Масенко та ін. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2005. – 399 с.
67. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т української мови – стер. вид. – К. : Наук. думка, 2003. – 240 с.
68. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / С.П. Бирик, І.Л. Михно, Л.О. Пустовіт, Г.М. Сютя. – К. : Довіра, мова, 1997. – 399 с.
69. Шевчук С.В. Ділове мовлення. Модульний курс: підруч / С. В. Шевчук. – К. : Літера, 2003. – 448 с.
70. Шевчук С.В. Службове листування: довідник / С. В. Шевчук. – К. : Літера, 1999. – 108 с.
71. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: навч. Посібник / С. В. Шевчук. – К. : Літера, 2001. – 480 с.
72. Ющук І. П. Практичний довідник з української мови / І. П. Ющук. – К. : Рідна мова, 1998. – 223 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Заняття 1. Предмет, мета і завдання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)».....	
Заняття 2. Роль мови у суспільному житті.....	
Заняття 3. Мовні норми та їх суспільне значення.....	
Заняття 4. Функціональні стилі сучасної української літературної мови.....	
Заняття 5. Офіційно-діловий стиль.....	
Заняття 6-7. Документ. Загальні вимоги до оформлення ділових паперів.....	
Заняття 8. Науковий стиль і його використання у професійній сфері.....	
Заняття 9-10. Лексичні норми мови професійного спілкування.....	
Заняття 11-12. Терміни. Професійна лексика.....	
Заняття 13. Фразеологія та лексикографія.....	
Заняття 14. Чужомовні слова. Вимоги до використання слів іншомовного походження у мові професійного спілкування.....	
Заняття 15-16. Граматичні норми. Вибір граматичних норм.....	
Заняття 17. Граматична правильність як ознака культури усного та писемного професійного спілкування.....	
Заняття 18. Синтаксичні норми мови професійного спілкування.....	
Заняття 19. Стилистичні особливості виражальних засобів мови.....	
Заняття 20. Мовленнєва культура – найважливіша особливість професійного спілкування.....	
Заняття 21. Мовленнєва діяльність та її етикетний аспект.....	
Заняття 22. Культура публічної монологічної мови.....	
Заняття 23. Культура професійної діалогічної мови вчителів.....	
Заняття 24. Структура професійної публічної промови. Оратор і аудиторія.....	
Додаток 1. Матеріали підсумкового контролю.....	
Додаток 2. Зразки документів.....	
Додаток 3. Короткий термінологічний словник.....	
Список використаної та рекомендованої літератури.....	

